

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Erik Grents

**PIIRIVALVURI ERIALA KUTSEÕPPE
VALIMIST MÕJUTANUD TEGURID
JA VÕIMALUSED ERIALA
POPULAARSUSE TÕSTMISEKS
(IDA JA LÕUNA PREFEKTUURI NÄITEL)**

Lõputöö

Juhendaja:

Marek Liiva

Kaasjuhendaja:

Piret Teppan, MA

Muraste 2016

ANNOTATSIOON

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2016
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Piirivalvuri eriala kutseõppe valimist mõjutanud tegurid ja võimalused eriala populaarsuse tõstmiseks (Ida ja Lõuna prefektuuri näitel)</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Factors Affecting Border Guard Vocational Education Choice and Developing Marketing Strategies for Increasing the Popularity (At the Example of East and South Prefecture)</p> <p><i>Lühikokkuvõte:</i></p> <p>Lõputöö maht koos lisadega on 48 lehekülge. Töös on 9 joonist. Viidatud allikate nimekirjas on 25 allikat. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja resümee on esitatud inglise keeles.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada milliseid piirivalvuri eriala kutseõppe valikut mõjutavaid tegureid tuleks Sisekaitseakadeemia turundustegevuses eelkõige arvesse võtta piirivalvuri eriala populaarsuse tõstmise meetodite väljatöötamisel.</p> <p>Töö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised ülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anda teoreetiline ülevaade teadlikest hariduslikest valikutest ning analüüsida erinevaid lähtekehti hariduslike valikute kujunemisest. 2. Anda ülevaade hariduse propageerimise teoreetilistest lähtekohtadest ning praktilistest meetoditest Sisekaitseakadeemias. 3. Viia läbi ankeetküsitlused Ida ja Lõuna prefektuuris töötavate piirivalveametnike hulgas. Analüüsida kogutud andmeid. Teooria ja uuringu tulemustest lähtudes teha järeldused piirivalvealase hariduse valimise ning propageerimise tõhustamise võimaluste kohta. <p>Uurimuse läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit, viies läbi ankeetküsitluse Ida ja Lõuna prefektuurides. Kõige olulisemateks teguriteks pidasid vastajad erialavaliku langetamisel kindlat palka ja tööd tulevikus, eriala huvitavust, vaheldusrikast tööd, sobivat elustiili, tööturu nõudmistele vastava hariduse omandamist ja erinevaid õppimise ajal kehtivaid soodustusi. Kõige rohkem mõjutanud informatsioonikanalitena toodi välja õppeasutuse kodulehte, piirivalve kajastamist meedias, vanemate ja lähedaste käest saadud teadmisi ning suhtlemist vilistlastega.</p>	
Lisad: ankeetküsitlus, intervjuu küsikutik Veiko Ristissaarega, intervjuu küsimustik Priit Männikuga	
Võtmesõnad: kutsevalik, hariduslikud valikud, kutseõpe, tegurid, turundus, turundusmeetmestik	
Võõrkeelsed võtmesõnad: occupational choice, educational choices, vocational education, factors, marketing, marketing mix	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Sisekaitseakadeemia arengukava 2020 dokumendis on olulisele kohale seotud sisseastujate arvu suurendamine ning turundustegevuse süsteemne tõhustamine, käesolev lõputöö annab omapoolse panuse nende eesmärkide täitmisele.	
Säilitamise koht:	
Töö autor: Erik Grents	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor:	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	4
1. TEADLIKUD HARIDUSLIKUD VALIKUD.....	7
1.1. Kutsehariduse kasuks otsustamine.....	7
1.2. Õppeasutuse ja eriala valikut mõjutavad tegurid	9
2. PIIRIVALVEALASE HARIDUSE PROPAGEERIMISE VÕIMALUSED	14
2.1. Laiendatud turundusmeetmetiku kohandamise olulisus haridusasutustes.....	14
2.2. Senine turundus- ja värbamistegevus Sisekaitseakadeemias	20
3. ANALÜÜS	23
3.1. Uurimuse eesmärk, meetodid ja valim.....	23
3.2. Uurimustulemuste analüüs	24
3.3. Uurimustulemuste kokkuvõte ja järeldused	34
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	39
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	43
LISAD.....	44
Lisa 1. Ankeetküsitlus.....	44
Lisa 2. Intervjuu küsimustik (Veiko Ristisaar).....	47
Lisa 3. Intervjuu küsimustik (Priit Männik).....	48

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigi julgeoleku tagamiseks on oluline, et Politsei- ja piirivalveameti isikkoosseis koosneks kompetentsetest inimestest. Politsei- ja piirivalveameti organisatsioonina edasiviimiseks on vaja noorte pealekasvu ehk uusi asjaoskajaid ametnikke, kes soovivad oma tööga panustada piiriturvalisuse tõstmisesse. On oluline, et Sisekaitseakadeemia piirivalvealane haridus oleks noorte hulgas konkurentsivõimeline ja populaarne, sest ainult nii on võimalik tagada seda, et Politsei- ja piirivalveametisse asuks jätkuvalt tööle uusi kompetentseid inimesi.

Hetkel on võimalik piirivalvuri eriala omandada ainult kutseõppe suunal. Juba töötavatel ametnikel on võimalus omandada kaugõppe vormis ka kõrgharidus. On oluline mõista, millised tegurid mõjutavad noorte hariduslikke valikuid ja milliste propageerimismeetoditega on sihtrühma võimalik kõige enam mõjutada, sest ainult sellisel juhul on võimalik eriala populaarsust suurendada. Politsei- ja piirivalveamet vajab järelkasvu noorte kompetentsete ametnike näol ning vähene huvi piirivalvealase hariduse vastu võib lähitulevikus tekitada laiaulatusliku töötajate puuduse. Väheste ressursside otstarbekaks ärakasutamiseks on väga oluline leida just need tegurid, mis mõjutavad eriala valimise protsessi kõige enam.

Käesolevat lõputööd on võimalik kasutada lisamaterjalina sisekaitsealase hariduse populariseerimise meetodite väljatöötamisel ja edasiarendamisel. Kuigi kutsehariduse arendamisele ja hariduslikele valikutele on tähelepanu pööratud ka varasemalt, siis praegusel hetkel on piirivalvealase hariduse valikut mõjutavate tegurite ning populariseerimise teemal eesti keeles materjali ilmunud vähe. Lisaks on haridusmaailm ja värbamine pidevas muutumises, mis tähendab, et edukate strateegiate väljatöötamiseks tuleb olukorda pidevalt analüüsida ning vajadusel tõhustamise eesmärgi nimel ka muudatusi teha.

Lõputöö uurimisprobleemina on püstitatud järgnev küsimus: milliseid piirivalvuri eriala kutseõppe valikut mõjutavaid tegureid tuleks Sisekaitseakadeemia turundustegevuses eelkõige arvesse võtta piirivalvuri eriala populaarsuse tõstmise meetodite väljatöötamisel?

Töö uurimisprobleemile vastuse leidmiseks on autor püstitanud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised tegurid ja infokanalid on töötavate ametnike hinnangul nende erialavalikut mõjutanud?
2. Milline on hetkel Sisekaitseakadeemias rakendatav turundustegevus?
3. Milliseid erialavalikut mõjutanud tegureid on võimalik turundustegevuse tõhustamise nimel veel kasutusse võtta?

Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja ühised tegurid ja nende tähtsus piirivalvuri eriala kasuks otsustamisel Ida ja Lõuna prefektuuris töötavate ametnike seas.

Käesolevas töös kasutatakse inimese otsusele mõju avaldajate kohta mõistet tegur, mis viitab erinevatele psühholoogilistele, sotsiaalsetele, majanduslikele, kultuurilistele ning keskkonnast tulenevatele mõjutajatele, mille tulemusel kujuneb individuaalne erialavalik. Eriala populaarsuse tõstmiseks on oluline välja selgitada millised nendest teguritest on õppurite valikut mõjutanud kõige enam. Sellest informatsioonist lähtuvalt on võimalik teha järeldused sihtgrupi soovide ning vajaduste kohta ja hakata välja töötama uusi propageerimismeetodeid, mis sihtrühmale mõju avaldaksid.

Töö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised ülesanded:

1. Anda teoreetiline ülevaade teadlikest hariduslikest valikutest ning analüüsida erinevaid lähtekohti hariduslike valikute kujunemisest.
2. Anda ülevaade hariduse propageerimise teoreetilistest lähtekohtadest ning praktilistest meetoditest Sisekaitseakadeemias.
3. Viia läbi ankeetküsitlused Ida ja Lõuna prefektuuris töötavate piirivalveametnike hulgas. Analüüsida kogutud andmeid. Teooria ja uuringu tulemustest lähtudes teha järeldused piirivalvealase hariduse valimise ning propageerimise tõhustamise võimaluste kohta.

Lõputöö koosneb kolmest osast. Esimeses peatükis käsitletakse varasemaid teooriad hariduslike valikute kujunemise kohta. Antakse ülevaade kutsehariduse kasuks otsustamise kohta laiemalt ning õppeasutuse ja eriala valikut mõjutavate tegurite kohta kitsamalt. Teises peatükis antakse ülevaade turunduse olemusest haridusvaldkonnas. Vaadeldakse võimalusi kuidas kohandada laiendatud turundusmeetmestikku Sisekaitseakadeemia vajadustele ning tutvustatakse Sisekaitseakadeemias praegu kasutatavaid populariseerimise strateegiaid. Kolmandas, lõputöö empiirilises peatükis, tutvustatakse töös kasutatavat uurimismeetodit ning valimit, tuuakse välja kvantitatiivne ülevaade piirivalveametnike kutsevalikut mõjutanud teguritest ning tähtsamatest infokanalitest ja tehakse ettepanekuid piirivalvealase hariduse populariseerimise meetodite arendamiseks.

Lõputöö on empiirilise suunitlusega, sest töö eesmärgi saavutamiseks oli oluline lisaks teemakohase teooria väljatoomisele koguda, kirjeldada ning analüüsida andmeid erialavaliku kujunemise kohta Ida ja Lõuna prefektuuris. Lõputöö raames viis autor turundustegevuse kohta informatsiooni kogumiseks läbi kaks ekspertintervjuud Sisekaitseakadeemia töötajatega ning nende vastuste sisuanalüüs on välja toodud töö teises peatükis. Lisaks koostas autor 10 küsimusega ankeetküsitluse, millele täielikult vastasid 59 kutsehariduse omandanud ametnikku. Töös on analüüsitud ainult ankeedi lõpuni täitnud inimeste vastuseid. Respondentide üldkogum moodustati Ida ja Lõuna prefektuuris töötavatest piirivalvealase hariduse omandanud ametnikest. Täpne arv inimestest, kellele küsimustik edastati ning kes ka küsimustikus vastajatele seatud tingimustele vastasid, ei ole teada. Valimi näol on tegemist eesmärgipärase valimiga, sest küsitluse viidi läbi prefektuurides kuhu on viimasel ajal siirdunud tööle uusi inimesi. Lõputöös on seega kasutatud kombineeritud lähenemisviisi.

1. TEADLIKUD HARIDUSLIKUD VALIKUD

1.1. Kutsehariduse kasuks otsustamine

Otsus pärast gümnaasiumi lõpetamist edasi õppida võib olla mõjutatud väga erinevate tegurite poolt. Lisaks sellele, et inimesed ise on erinevad nii oma soovide, võimete kui ka huvialade poolest, on tänapäeval võimalik haridusteed jätkata väga erinevates õppeasutustes. Tihtipeale arvatakse, et ainuõige otsus on astuda ülikooli ja omandada kõrgharidus, ent tegelikult ei ole põhjust oma valikuvariantidest välja arvata ka kutseõppe võimalusi.

Kutseõppeasutuste seadus § 3 sätestab ülesanded ja kohustused kutseõppe korraldamisel. Selle kohaselt on kutseõppe korraldamise eesmärgiks „*luua võimalused sellise isiksuse kujunemiseks, kellel on teadmised, oskused ja hoiakud ehk kompetentsid ning vilumused ja sotsiaalne valmidus töötamiseks, ühiskonnaelus osalemiseks ja elukestvas õppes. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks täidab kool järgmisi põhiülesandeid* (Kutseõppeasutuste seadus, 2013).

- 1. toetab eneseteostuse ja arengu, kodanikuaktiivsuse, sotsiaalse kaasatuse, edasiõppimise ning tööhõive tagamiseks vajalike pädevuste (...) omandamist, et võimaldada õppijal edukalt toime tulla muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas;*
- 2. toetab õppija kutse-, eri- ja ametialase kompetentsuse kujunemist, et võimaldada tal tööturul edukalt toime tulla;*
- 3. kujundab ja toetab õppija motivatsiooni elukestvas õppes osalemiseks.”*

Kutseõppe kasuks otsustamine tähendab seega praktilisema hariduse omandamist, mis omakorda kindlustab selle, et lõpetajatel on omandatud vajalikud teadmised konkreetsete töökohustuste täitmiseks ja nad on võimelised koheselt oma praktilisi oskusi kasutama hakkama. Üheks selliseks erialaks, mis nõuab lisaks teoreetilistele teadmistele ka piisavalt sündmuskohal tegutsemise oskusi, on piirivalvuri kutseõpe, mida on võimalik omandada Politsei- ja piirivalvekolledži Paikuse ja Muraste õppekompleksides.

Politsei- ja piirivalvekolledži piirivalvealase kutsehariduse populaarsuse tõstmiseks on oluline, et potentsiaalsed õppurid oleksid kursis Sisekaitseakadeemias pakutavate kutseõppe võimalustega ja hindaksid pakutavat haridust heakvaliteediliseks ning edasisi karjäärivõimalusi huvipakkuvaks.

Negatiivse külje pealt tuuakse kutsehariduse kasuks otsustamise teemadel arutledes tihti välja kutsehariduse mainet, mida on siiani peetud pigem halvemapoolseks. SA Innove poolt tellitud uuringu raportist selgub, et „noorte teadlikke valikuid mõjutavatest ja takistavatest asjaoludest toodi teravalt välja ka kutseõppeasutuste maine teema, mis vaatamata selle parandamiseks tehtud pingutustele püsib ühiskonnas endiselt kõrgkoolide omast oluliselt madalamal ning mõjutab seetõttu negatiivselt ka noorte teadlike karjäärivalikute tegemist” (Eesti Uuringukeskus, 2014, lk 5). Selle põhjuseks võib olla iganenud arusaam, et kutseõppe kasuks otsustavad ainult halbade õpitulemustega või vähemotiveeritud inimesed, kes ei soovigi tegelikult antud elukutse omandamise nimel vaeva näha.

Paraku on sarnaste tulemusteni jõunud ka mitmed teised teemaga tegelenud inimesed. 2013. aastal valminud kutseõppe teadlikkuse ja maine uuringust selgub, et kahjuks “esineb kutseõppuri iseloomustamisel endiselt mõningaid stereotüüpe, kuigi mitte valdavalt, mis sisaldavad hinnanguid, nagu oleks kutseharidus sobiv neile, kel gümnaasiumihariduseks ja kõrghariduseks võimeid napib” (Faktum & Ariko, 2013). Samas raportis on välja toodud, et “näiteks ei olda endiselt valmis kutseharidust oma lastele ja lähedastele soovitama juhul, kui (...) kõrgharidust hinnatakse vähegi saavutatavaks” (lk 4) ja “tegemist näib olevat nähtusega, kus nõ. vanemliku ideaali, parema enesehinnangu ja tunnustuse (minu laps kõrgkooli) lootuses jäetakse kutseharidus kui alternatiiv sageli kõrvale” (lk 6). Ka on erinevate ettevõtjate käest kogutud tagasisides korduvalt välja toodud seda, et „kutseõppesse satuvad vähemotiveeritud noored, kes ei ole eriala valinud teadlikult või kellele see pole esimene eelistus” (Nestor, 2013).

Andres Punga, Haridus- ja Teadusministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna endise juhataja ja Sisekaitseakadeemia praeguse õppeprorektori, kommentaar selliste sõnavõtude peale on, et „kutsekooli minek ei ole karistus, vaid võimalus – võimalus koos

keskharidusega omandada ka eriala” (Pung, 2013). Tema sõnul tuleks kutseõppe puhul hinnata just seda, et “see võimaldab palju varasemat minekut tööturule ja sellega kaasnevat varasemat materiaalist iseseisvust” ning “kui veel jätkata õpinguid samas erialavaldkonnas, mida omandati kutsekoolis, annab see väga tugeva konkurentsieelise nii õpingutes kui ka hilisemalt tööturul - spetsialistid, kes valdavad eriala nii teostaja ja tööprotsesside tasandil kui ka kõrgema astme spetsialistina, on tööturul eriliselt hinnatud” (Pung, 2013).

Kutseõppe teadlikkuse ja maine uuringust selgus ka see, et hoolimata mõningatest negatiivsetest arvamustest, on üldmulje Eestis tänasel päeval pakutavast kutseharidusest siiski pigem heakskiitu äratav ja tegemist on areneva valdkonnaga, mis võimaldab õppuritel omandada väärtuslik ja kvaliteetne haridus (Faktum & Ariko, 2013). See on positiivne hinnang, mis võiks ennustada kutsehariduse kasuks otsustamise populaarsuse kasvu lähiaastatel, iseäranis sel juhul, kui teadlikkuse tõstmise küsimusega pidevalt edasi tegeletakse. Eriti tänu viimaste aastate uuendustele ja reformidele ei tohiks negatiivse maine püsimiseks enam põhjust olla. Praegusel hetkel veel levinud ebasoodsate hinnangute põhjuseks võib olla see, et kutsehariduses toimunud muudatused ei ole veel laiemalt inimeste teadvusesse jõudnud.

1.2. Õppeasutuse ja eriala valikut mõjutavad tegurid

Piirivalvuri elukutse pakub väljakutseid ja nõuab oskuslikku käitumist väga erinevates situatsioonides, mis tähendab, et piirivalveametnikuks õppimise otsus ei tohiks olla juhuslik idee. See peaks olema kaalutletud valik, mis on langetatud pärast põhjalikku eneseanalüüsi ja vajaliku haridusteeda tutvumist. Niisugune teguviis ei ole oluline mitte ainult selleks, et õppur ise oma haridus- ja elukutse valikuga rahule jääks. Ka õppeasutuste jaoks on oluline, et nende poolt pakutavast haridusest oleksid huvitatud teadlikud, motiveeritud ning kompetentsed inimesed ja vabadele õppekohtadele oleks tihe konkurents.

Kui vaadata FRONTExi 2015. aasta tööprogrammi kavandit (2014, p. 14), siis on seal mainitud, et lähiaastatel on tõenäoliselt oodata kriminaalse tegevuse komplitseerumist, piiriülese liikumise, võltsitud või teiste isikute dokumentide kasutamise ning varjupaigataotlejate arvu suurenemist. See tingib kahtlematult piirivalvurite töökoormuse tõusu ja rõhutab veelgi uute ning töötahteliste ametnike väljakoolitamise vajadust.

Koolitamise ja värbamisega on seotud aga nii rahalised, kui ka ajalised kulutused, mistõttu on oluline leida töötajaid, kes oleksid huvitatud lisaks kooli lõpetamist tõendava dokumendi saamise ka realselt tööle asumisest. Kui kooli asuvad õppima noored, kes on pärast lõpetamist motiveeritud ning organisatsioonile lojaalsed ainult koolituskulude tasumiseks kohustusliku perioodi vältel, ei ole tegemist eduka strateegiaga. Piiriturvalisuse ja haldusega seotud ülesannete efektiivse täitmise nimel on Politsei- ja piirivalveameti jaoks oluline olla atraktiivne õigetele inimestele. Lisaks edukusele õppetöös on tähtis omada soovi ka pikema aja jooksul ametnikuna töötada.

Üks moodus kõige sobivamate inimeste leidmiseks on analüüsida seda, millised inimesed on kooli juba õnnestunult lõpetanud ning mis on neid mõjutanud just piirivalveametniku elukutset valima. *„Teadus ei suuda veel ette näha inimese käitumist konkreetses situatsioonis, küll aga saab prognoosida inimese kalduvust teatud tüüpi situatsioonides teatud moodi käituda. Edukad organisatsioonid värbavadki n-ö teatud laadi kalduvustega inimesi, mis lõppkokkuvõttes teeb selle organisatsiooni teistest edukamaks“* (Vahur, 2007, lk 60).

Üldisemas mõttes võib haridusvalikuid mõjutavad tegurid liigitada mittepsühholoogilisteks ja psühholoogilisteks teguriteks. Mittepsühholoogiliste teooriate kohaselt koosneb kutsevalik mitmetest isikuvälistest teguritest. Nende kohaselt ei ole inimese enda individuaalsed omadused olulised mõjutajad ning tähtsamad on pigem keskkonnast tulenevad tegurid, näiteks juhus, kodune elu, majanduslik olukord, sugu, etnilise grupi, religiooni, perekonna või üldise kultuurikeskkonna mõju. (Jamnes & Savisaar, 1998, lk 8) Peamised mõjutajad on selliste käsitluste kohaselt seotud päritolu ja sotsiaalse kuuluvusega, mida inimesel endal ei ole võimalik muuta.

Psühholoogiliste teooriate kohaselt tuleks kõige olulisemaks pidada aga eelkõige isiksuse omadusi ja väärtushinnanguid. Peamiste teguritena võivad haridusvalikuid mõjutada huvid, motivatsioon, vajadused, eelistused ja inimese enda võimed (Jamnes & Savisaar, 1998, lk 8). Sellise käsitluse korral on tõenäolisem jõuda eduka haridusvalikuni eneseanalüüsi abil. Peamised eneseanalüüsi teemad peaksid olema seotud iseloomu, temperamendi, võimete, motivatsiooni, väärtuste ja hoiakutega. Tänu isiksuseomaduste teadlikule tundmaõppimisele, saab inimene aru, milline on tema psüühika ja milline eriala sobiks kõige täpsemini kokku tema isiksusliku tervikuga. (SA Innove, 2014, lk 27) Kõige täpsemaks võiks aga pidada mittepsühholoogiliste ja psühholoogiliste teooriate segu, sest tõenäoliselt avaldab inimeste valikutele mõju kombineeritud segu nii välistest, kui ka psühholoogilistest teguritest.

Selline kategoriseerimisviis ei ole aga kaugelt ainuke võimalus valikuid mõjutavaid tegureid grupeerida. Don Hossleri ja Karen S. Gallagheri (1987, p. 208) käsitluse järgi on haridusvalikuid mõjutavad tegurid võimalik jagada kolme kategooriasse: eelsoodumus (*predisposition*), otsimine (*search*) ja valik (*choice*). Nende poolt väljapakutud mudeli kohaselt läbib iga õppur need kolm faasi ja iga faasi juures mõjutavad teda erinevad tegurid ning mitmesugused asjaolud. Selline käsitus on välja pakutud peaaegu 30 aastat tagasi, aga ometi kasutatakse ning peetakse seda aktuaalseks veel isegi tänapäeval. See mudel on aluseks võetud mitmes lähiaastal ilmunud teaduslikus artiklis (Baloch & Shah, 2014; Leach & Zepke, 2005; Migin, Falahat & Khatibi, 2015) mistõttu ei ole alust pidada mudelit vananenuks. Tegemist on endiselt ühe kõige olulisema mudeliga, mida haridusvalikute kujunemise teemal arutledes kasutatakse.

Eelsoodumuse faasis peab õppur jõudma arusaamisele, kas ta soovib oma haridusteed peale gümnaasiumi lõpetamist jätkata või mitte. Selle järelduse tegemist võivad mõjutada järgmised tegurid: hea kogemus gümnaasiumiastmes õppimisega, positiivne suhtumine õppimisse, varajane info õppesoodustuste kohta ja ülikooli läheduses asuv elukoht. (Hossler & Gallagher, 1987, p. 209) Selles faasis ei pruugi erinevate õppeasutuste reklaam õppurite valikuid suurel määral mõjutada, sest ei otsita veel konkreetset kooli kuhu kandideerida.

Otsimise faasis hakkavad potentsiaalsed õppurid otsima konkreetsemat infot erinevate õppeasutuse kohta. Ometi ei ole võimalik öelda, et otsimise faasis suudavad inimesed vastu võtta ratsionaalse, põhjalikult läbimõeldud erialavaliku. Tihti on õppurite ootused ebareaalsed ning on võimalik, et õiget infot isegi ignoreeritakse ja kuulatakse pigem lähedaste (vanemate, sõprade, kaaslaste) nõuandeid. Ka on võimalik, et mitmed edukad kandidaadid välistavad teatud koolid oma otsingufaasis, sest vajalik info ei ole nende poolt kasutatavates kanalites saadaval. (Hossler & Gallagher, 1987, p. 214)

Kõige rohkem on õppureid võimalik veenda reklaami ja populariseerimise teel just selles faasis. Oluline eeldus on see, et inimesed oleksid propageeritavast koolist teadlikud ja et nad oskaksid seda oma otsinguprotsessi kaasata. Ka on oluline infot jagada vanematele, sest nende ootused ja arvamus on samuti väga olulised tegurid.

Kuigi valiku langetamise faasis on olulisel kohal varem koondatud ja süstematiseeritud info iseenda, õppimisvõimaluste ja töömaailma kohta oma tulevikuplaanidega sidumine, siis on selle etapi kõige tähtsamaks ja ühtlasi lõppeesmärgiks siiski eduka valiku tegemine (SA Innove, 2014, lk 51). Sellepärast võib seda ühtlasi pidada ka kõige tähendusrikkamaks faasiks. Valiku tegemisel on olulised tegurid, mis puudutavad õppuri enda eelistusi ja nõudmisi haridusasutusele, näiteks kooli maine, õpetamise kvaliteet või õppemaks (Hossler & Gallagher, 1987, p. 218). Sellesse faasi jõudnud õppurite valikuid on koolidel juba keeruline mõjutada ning tõenäoliselt ei ole see enam efektiivne tegevus.

Ka Uus-Meremaa haridusministeeriumi tellitud uuringus oli aluseks võetud Hossleri ja Gallagheri kolmeastmeline mudel ning selgus, et kuigi haridusvalikute langetamine on väga keeruline protsess, on seda siiski võimalik kirjeldada ning teatud määral ka suunata. Leiti, et ka tänapäeval, mitukümmend aastat pärast mudeli esmakordset avaldamist, on eelsoodumuse faasis kõige olusemaks sotsiaalmajanduslik staatus, vanemate ootused, õppuri enesehinnang oma teadmistele ja oskustele ning kooli mõju. Otsimise faasis muutuvad peamiseks ootused tulevasele karjäärile, senised akadeemilised saavutused, huvi eriala vastu, haridusasutuse asukoht, maine ja pakutavad erialad ning õppemaks ja

soodustused. Lõpliku valikut mõjutavad eriala sobivus, sotsiaalne sobivus ja see kas õppur võeti soovitud erialale vastu. (Leach & Zepke, 2005, p. 4)

Uuringu tulemustest järeldati, et sotsiaalmajanduslik taust, toimetulek gümnaasiumiastmes, vanemate mõju ja suhtumine õppimisse on peamised tegurid, mis mõjutavad otsust kolmanda taseme haridusega üldse jätkata. Erialavalikut mõjutavad aga eelkõige õppuri isiklik huvi, karjäärivõimalused tulevikus ning õppemaksu suurus koos erinevate soodustusega. Kõige usaldusväärsemaks pidasid õppurid seda infot mida jagasid neile perekond ja lähedased, massimeedia mõju hinnati madalaks. (Leach & Zepke, 2005, p. 4)

Konkreetsemalt piirivalvealaste hariduslike valikute kujunemise kohta ei ole ei Eestis ega ka väliskirjanduses palju kirjutatud ning tegemist on pigem vähesel määral uuritud teemaga. Alternatiivsete sisekaitsealaste erialade kohta, nimelt politsei valdkonna valimise põhjuste kohta, on uuringuid ilmunud rohkem ja varasemalt on välja pakutud, et tõenäoliselt on valikuid mõjutavad tegurid võimalik jagada kolme laiemasse kategooriasse. Nendeks on (Jennett, *et al.*, 2007, p. 5):

1. Isiklikud motiivid (karjäärivõimalused, vaheldusrikas töö, sobiv elustiil);
2. Ühiskondlikud motiivid (ühiskonna muutmine, inimeste aitamine);
3. Varasem kogemus (politseis töötavad lähedased, eeskujud meediast, positiivsed kokkupuuted politseiga).

Lisaks eelnevalt mainitule on Sihtasutus Archimedese ning Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tellitud uuringus (Mägi & Nestor, 2012, lk 113-115) toodud välja veel mitmed Eesti koolilõpetajate valikuid mõjutanud tegurid. Nendeks on näiteks riigieksamitulemused, õppuri enda hinnang oma õppeedukusele, karjäärinõustamisteenuse kättesaadavus ning kutse- ja karjäärinõustamisel saadud tagasiside oma võimete, oskuste ja huvide kohta ning huvihariduse võimalused, mida õppur on kasutanud. Need tegurid on spetsiifiliselt omased Eesti koolilõpetajatele, aga ometi ei ole nende andmete põhjal võimalik kindlalt väita, millised tegurid on mõjutanud edukalt kutsekooli lõpetanud ja erialasele tööle suundunud inimesi.

2. PIIRIVALVEALASE HARIDUSE PROPAGEERIMISE VÕIMALUSED

2.1. Laiendatud turundusmeetmestiku kohandamise olulisus haridusasutustes

Iga organisatsiooni peamiseks eesmärgiks on endale klientide võitmine ja nende hoidmine. Klientide mõiste all peetakse haridusteamadel rääkimisel silmas potentsiaalseid haridusteenuste tarbijaid ehk õppureid, keda koolid loodavad mõjutada sisse astuma (Fox, 2003, lk 21). Sisekaitseakadeemia on sarnaselt teistele haridusasutustele sunnitud eksisteerima keskkonnas, mis eeldab omavahel sisseastujate pärast konkureerimist ning tingib vajaduse konkurentidest positiivselt erinemiseks ning meelde jäämiseks.

Üks võimalus seda teha on kasutada turundusmeetmestikku, mis on tarbijakeskne lähenemine sihtturu ja mingi teenuse (või toote) nõudluse mõjutamisele, sealjuures aidates ettevõttel saavutada eesmäärke ja kindlustada turupositsiooni. Turundusmeetmestik (*marketing mix*) oli esialgu 4P mudel, mille koostas Ameerika turundusprofessor Edmund Jerome McCarthy 1960ndatel, et selgitada olulisemaid meetmeid millega on võimalik sihtturu mõjutada. Klassikalise turundusmeetmestiku ehk 4P mudeli komponendid on toode, hind, paigutus ja propageerimine.

Hiljem on 4P mudelit täiustatud ja sellele on lisanud veel kolm elementi: inimesed, protsess ja tõendus. Sellest moodustub laiendatud turundusmeetmestik (*extended marketing mix*), mida kasutatakse peamiselt teenindussektorist rääkimisel. Eestis loetakse teenindussektorisse kuuluvateks hulgi- ja jaekaubandus, restoranid ja hotellid, veondus, laomajandus ja side, rahandus ja kindlustus, kinnisvara-, üürimis- ja äriteenused, riigivalitsemine, haridus, tervishoid ja teised teeninduse liigid (Perens, 1998, lk 5). Seetõttu on Sisekaitseakadeemia piirivalvealase hariduse populaarsuse tõstmiseks otstarbekas aluseks võtta just 7P mudel.

Esimeseks ja ühtlasi kõige olusemaks 7P mudeli meetmeks peetakse toodet. Hariduse korral on võimalik toodet mõista kaheti. Ühest küljest võib tooteks pidada haridusasutuse poolt pakutavat, näiteks erialasid mida sisseastujatel on võimalik valida. Teisest küljest võivad tooteks olla ka haridusasutuse poolt väljakoolitatud õppurid, keda tööturule toodetakse. Sellise olukorra kõige ekstreemsemaks näiteks toob Enache niinimetatud „diplomivabrikud“ ning märgib, et sel juhul seatakse esikohale õppurite soov saada kooli lõpetamist tõestav dokument. See võib tingida madalad vastuvõtutingimused ja erialane ettevalmistus ei pruugi vastata tööturu nõudmistele. (Enache, 2011, p. 26)

Teise stsenaariumi korral on kliendiks tööturg. Sellisel juhul keskendub kool vähem õppurite vajadustele ja rohkem sellele, milliseid teadmisi vajatakse tööturul õnnestumiseks, eduka karjääri alustamiseks ja tööturu olukorra parandamiseks. (Enache, 2011, p. 26) Inimeste soovi Sisekaitseakadeemias õppida võib suurendada see, kui nad tunnevad kindlust selles osas, et lisaks eriala meeldivusele ja õppurite vajadustega arvestamisele on kool teadlik ka tööturu nõudmisest ja pärast lõpetamist on neil head võimalused tööle asumiseks.

Tööturust lähtumist võib pidada märkimisväärselt tugevamaks haridusalaseks tooteks, sest Eesti tööturg on mahult väike ja üldise globaliseerumise tingimustes mõjutavad välistegurid seda oluliselt. On oluline, et Sisekaitseakadeemia poolt pakutav erialane ettevalmistus oleks vastavuses tööturu nõudmistele ning töökohal eesootavate ülesannetega. „*Kui inimeste töövõime ja pakutavad töökohad teineteisele täielikult vastavad, räägime ideaalsest tööturust – kõrgemat kvaliteeti pole võimalik saavutada. Praktiliselt sellist olukorda ei eksisteeri, sest alati leidub inimesi, kes ei suuda oma kvalifikatsioonile rakendust leida, ning ka tööandjaid, kes ei leia nende käsutuses olevatele töökohtadele vajalike teadmiste ja oskustega töötajaid*“ (Servinski, 2008, lk 32). Tööturu tasakaalus hoidmise nimel tuleks panustada erialade sellisele väljatöötamisele, mis võtaks arvesse nii õppurite huvi, kui ka reaalseid vajadusi Politsei- ja Piirivalveametis. See lähenemisviis suurendab õppurite, kui ka tulevaste tööandjate rahulolu ning on seega iga haridusasutuse jaoks üks esimestest ja olulisematest turundusmeetmestiku eduka rakendamise jaoks vajalikest osadest.

Hinnastrateegia on samuti üks väga oluline vahend, millega õppemaksu võtavad haridusasutused saavad oma sisseastujaid mõjutada. Väliskirjanduses väljendatakse arvamust, et haridusliku toote kõrgem hind võib saata signaali selle kohta, et tegemist on näiteks parema ülikooli ja teaduskonnaga või uue ja haruldase erialaga. (Enache, 2011, p. 26) Võib eeldada, et õppuritele on nii õppimise maksumuse, kui erinevate soodustuste (stipendiumid, sõidu- ja toitlustuskompensatsioon) kohta käiv info väga oluline, mistõttu tuleb Sisekaitseakadeemia kodulehel need faktid teha lihtsasti leitavaks ja arusaadavaks.

Paigutuse all peetakse klassikalise definitsiooni põhjal silmas firma tegevust toote tarbijale kättesaadavaks muutmise osas, ehk turustuskanaleid, müügipunkte ja teenindamist. Sisekaitseakadeemia jaoks esindab see aga jällegi kahte võimalust. Esiteks võib paigutus tähendada strateegiaid, mis üritavad leida kõige efektiivsemaid meetodeid õppuritele teadmiste edasiandmiseks. Teisalt, mõistes õppurit hoopis tootena, on paigutuspoliitika eesmärgiks arendada efektiivsemaid võimalusi õppurite tööturule paigutamiseks. (Enache, 2011, p. 26) Võib oletada, et piirivalve struktuuriüksuste läheduses elavates inimestes tekiks suurem huvi piirivalvealase hariduse kohta juhul kui nad teaksid, et neil on võimalik sooritada praktikat ning asuda tööle oma kodukoha läheduses.

Lisaks õppeasutuse füüsilisele keskkonnale ja geograafilisele asukohale on võimalik kasutada ka tehnoloogiat ning luua virtuaalne õppekeskkond. Õppurid ei pea teadmiste saamiseks viibima loengus, vaid võivad kasutada ka alternatiivseid meetodeid. See tähendab, et näiteks juba töötavad ametnikud saavad eriala omandada ka kaugõppes, mis omakorda aitab laiendada potentsiaalsete õppurite ringi. Kuigi paigutuse rolli kiputakse tihti alahindama, võib sellele tähelepanu pööramine olla oluliseks teguriks õppurite ootuste täitmise ja ületamise vahel. (Enache, 2011, p. 26)

Veel üheks vägagi oluliseks elemendiks turundusmeetmestikus on propageerimine. Propageerimisel on turundusmeetmestikus nii oluline roll, et sellest võib oleneda kogu ettevõtmise edukus, seega vajab see arukat ning pidevat analüüsi, planeerimist ja korraldamist. Käesolevas töös peetakse propageerimise all silmas Sisekaitseakadeemia

võimekust õpilastega suhelda ning neile oma teenuseid tutvustada ning atraktiivseks muuta.

Propageerimistegevus on kõige efektiivsem sel juhul, kui see on pidev ning suunatud kindlale sihtgrupile. Philip Kotler on kirjutanud, et „*kui teil on seesama strateegia, mis konkurentidel, siis teil strateegiat pole. Kui te strateegia on erinev, aga kergesti kopeeritav, on teil nõrk strateegia. Kui te strateegia on unikaalne ja erinev ning raskesti kopeeritav, siis on teil tugev ja kandev strateegia*“ (2003, lk 171). Teisisõnu, Sisekaitseakadeemia hariduse populaarsuse suurendamiseks on oluline välja töötada unikaalne ning integreeritud strateegia, mis tegeleks õppurite mõjutamisega pidevalt ning oleks eelkõige suunatud kindlale sihtgrupile, ehk inimestele, kes on kõige tõenäolisemalt haridusasutusse sisseastumisest huvitatud ning selle ka edukalt lõpetaksid. (Enache, 2011, p. 27) „*Üks parimaid strateegiarendamise reegleid on selline: uurige välja, mis sihitavatele klientidele meeldib ja tehke seda rohkem, uurige välja, mis neile ei meeldi ja tehke seda vähem*“ (Kotler 2003, lk 173). See tähendab, et piirivalvealase hariduse vastu huvi suurendamiseks on kõigepealt oluline turgu analüüsida ja jõuda selgusele selles, mis Sisekaitseakadeemiasse sisseastujaid tegelikult mõjub ja mida nad tähtsaks peavad.

Inimesed erinevad ettekujutuste, soovide ja aineliste võimaluste poolest vägagi, seepärast on mõistlik teha pakutav teenus tuntuks vaid kindla tunnuse alusel piiritletud inimeste hulgal. Sihtrühma analüüs mõjutab kõiki järgmisi samme reklaami plaanimisel. Reklaami eesmärgid, kujundusstrateegia ja reklaamivahendite ja –kandjate valik sõltub olulisel määral sellest, millisele sihtrühmale tuleb reklaamsõnum teadvustada. (Perens, 1998, lk 140) „*Ainult tarbijat tundes on võimalik mitmesuguseid turundusmeetmeid edukalt kasutada ja võita õpilaste poolehoid. Sellises olukorras ei ole enam esmatähtis toode, vaid protsess, milles osaleb ka tarbija ise*“ (Arvola, 2002, lk 13).

Propageerimisstrateegiate edastamise jaoks on võimalik kasutada väga paljusid erinevaid kanaleid, aga oluline on mõista milliste kanalite kaudu on võimalik kõige paremini sihtgrupini jõuda. Esiteks peavad kõik teenindusettevõtted arvestama oma turundustegevuses sellega, et „*potentsiaalsete klientide puhul tuleb mõjuda kõikide*

vahenditega osturiski vähendavalt ja tarbijate teadvusesse tuleb esiteks viia ja siis seal kinnistada positiivne teenuse ja kvaliteedi maine“ (Perens, 1998, lk 29).

On oluline, et sisseastujate meelitamise nimel ei propageeritaks koolis pakutavaid erialasid ebaõige või liigselt ilustatud info abil, sest reaalne olukord saab õpilastele kiiresti selgeks. Tagajärjeks on aga haridusametuse rikutud ja negatiivne maine, mida ümber kujundada on väga keeruline. (Enache, 2011, pp 27) Sisekaitseakadeemia kohta käiv info peab olema tõene ja vastavuses reaalse olukorraga.

Veel üks oluline aspekt, mida tuleb piirivalvealase hariduse propageerimise puhul meeles pidada on see, et eriala valides peavad õpilased valima immateriaalse teenuse ning seda ei ole enne otsustamist võimalik proovida. Teenuse kasutamine on seotud tunduvalt suuremate riskidega, kui materiaalse kauba ost. Tarbija ei saa enne, kui ta teenuse ostab, kontrollida selle vastavust kirjeldatule. Materiaalseid tooteid on harilikult võimalik enne kogeda, näiteks on võimalik enne ostmist teha autoga proovisõitu või parfüümi nuusutada. Haridusvalikute puhul tuleb õpilastel teha oma otsus usaldades kooli lubadust, et nende teenustega saab rahule jääda (Levitt, 1981).

Hariduslikud tooted on väga tugevalt seotud inimestega, nii Sisekaitseakadeemias loenguid läbiviivate õppejõudude kui administratiivse personali panus on oluline õpilaste värbamise ja hiljem teenuse osutamise faasis. Administratiivse personali tähtsus on eriti nähtav sisseastumise protsessi jooksul, sest potentsiaalsed õppurid pöörduvad oma paljude küsimustega just nende poole. Küsimustele vastuste leidmise ja andmise viis annab õpilastele koolist esmamulje, mistõttu ei tohiks nende olulisust alahinnata. Sarnaselt on väga oluline ka õppejõudude mõju teadmiste edasiandmisele, sest õpetamine, sarnaselt mistahes teisele teenusele, oleneb väga palju nendes, kes seda teenust osutavad. Juhul kui koolis õpetavad mainekad õppejõud, on võimalik sellele rõhuda ka propageerimisel. (Enache, 2011, p 28)

Protsesside puhul on kõige olulisemaks osaks sujuv teenusepakkumine, mis algab sisseastumise korraldamisega kuid kehtib ka kõigile teistele õppekorralduse protsessidele. Nende selgelt, sujuvalt ning õpilaste jaoks meeldivalt korraldamine võimaldab

institutsiooni mainet parandada ja tekitada huvi rohkemates sisseastujates. (Enache, 2011, p 28) Lisaks sellele võib protsesside alla liigitada näiteks ka seda, kuidas korraldatakse koolis spordiüritusi ja sotsiaalseid sündmusi või millised on õpetamis- ja hindamismeetodid. Kõik need teadmised on õppurite jaoks olulised ja võivad otsustamist Sisekaitseakadeemia kasuks mõjutada.

Tõendus on seotud hariduse immateriaalse olemusega, rõhutades veelkorda seda, et teenust tarbides ei ole võimalik sellega enne tutvuda. Erinevalt materiaalsete kaupade müümisest ei pakuta teenuste müügil kunagi valmis eset, mis tarbija vajadusi rahuldab, vaid ainult valmisolekut ja potentsiaali, mille abil teenuste osutamise käigus või pärast seda saavad tarbijate vajadused rahuldatud. Käibe objekti immateriaalsus toob endaga kaasa müügi protsessi, mis erineb tavatoodete müügi protsessist. Kuna teenus ei ole tarbija poolt eelnevalt tajutav, siis tuleb teenuse müügi protsessis väga põhjalikult kirjeldada, kuidas teenust osutatakse ja milline on teenuse osutamise tulemus. (Perens, 1998, lk 14) Pakutavaid teenuseid aitab käegakatsutavamaks ja ühtlasi paremini hinnatavamaks teha meeltega tajutavate kanalite kasutamine propageerimisel. On tõenäoline, et kasu toovad võimalus näha näiteks politsei- ja piirivalvekolledži õpikeskkonda, sportimisvõimalusi, ühiselamut, kuulata piirivalveametniku eriala esindajate sõnavõtte, vestelda vilistlastega või osaleda näidisloengutes.

Kõik seitse laiendatud turundusmeetmestiku osa aitavad tõhustada propageerimisprotsesse ja leida sobivaid õppureid. Kuna see mudel on eelkõige tarbijakeskne, siis peab Sisekaitseakadeemia nagu iga teinegi haridusasutus seda vastavalt oma õppurite vajadustele kohaldama. Mida täpsemalt vastab laiendatud turundusmeetmestik potentsiaalsete klientidele vajadustele, seda tõenäolisemalt valivad õppurid haridustee jätkamiseks just selle kooli. Kui turundusmeetmestik on koostatud sellisel, et see ei arvesta õppureid mõjutavate teguritega, nende vajaduste ja eelistustega, ei pruugi propageerimine olla edukas. See tähendab, et iga turundusmeetmestiku osa peab põhinema õppurite kohta saadud analüüsitud andmetel. Ainult sellisel juhul on võimalik propageerimismeetodeid tõhustada. Õpilaste erialavalikut mõjutavate tegurite ehk tarbijate ostukäitumise uurimine peaks olema oluline eesmärk iga organisatsiooni ja

teenindusettevõtte jaoks. „*Tarbijate vajadusi, motive, ettekujutusi, väärtushinnanguid ja rahulolu ettevõttega ning tema teenustega tuleb süstemaatiliselt uurida, et kõik sealt tulenevat oleks võimalik arvesse võtta turundustegevuse kavandamisel*“ (Perens, 1998, lk 42-43). Selline teguviis on turundusmeetmete rakendamise tõhustamise esimeseks eelduseks.

Kokkuvõtlikult võib järeldada, et Sisekaitseakadeemia piirivalvealase hariduse propageerimise tõhustamine algab põhjaliku analüüsiga tulevaste õpilaste käitumise kohta kõrgharidusvalikute langetamise protsessis. Potentsiaalsete kadettide vajaduste tundmaõppimine ja nende rahuldamine on olulised eeldused Sisekaitseakadeemia värbamisalaste eesmärkide saavutamiseks. Ka on oluline arvestada sellega, et kui soovitakse õppurite valikuid mõjutada, siis tuleb lisaks võimalike tegevuskavade koostamisele ja nende tõenäolistele tagamaadele mõtlemisele ka plaanid ellu viia ning vajadusel ümberkorraldusi teha.

2.2. Senine turundus- ja värbamistegevus Sisekaitseakadeemias

Sisekaitseakadeemia dokumendis „Sisekaitseakadeemia arangukava 2020“ kirja pandud visiooniks on olla aastaks 2020 „*innovaatiline, kvaliteetne, jätkusuutlik ning rahvusvaheliselt tunnustatud sisejulgeoleku valdkonna õppe-, teadus- ning arenduskeskus*” (Sisekaitseakadeemia, 2014). Arengukavas on välja toodud mitmeid strateegilisi eesmärke mida selle tulemuseni jõudmise nimel täita tuleb ning üheks nendest on ka akadeemiasse õppurite vastuvõtu plaanimine. Sisejulgeoleku valdkonna vajadustele vastamise eesmärki silmas pidades on leitud, et vajalik „*keskmise konkursi Sisekaitseakadeemiasse on baastasemena vähemalt kolm kandidaati õppekohale. Värbamistegevus suunatakse keskmise konkursi baastaseme ja sisseastumiskvaliteedi tõstmisele, samuti lõpetamise efektiivsusele*” (Sisekaitseakadeemia, 2014). Sellise tulemuseni jõudmiseks tuleb muu hulgas tugevdada värbamistegevust ning integreerida sisekaitseline eelkoolitus värbamise ja sisekaitselise koolitussüsteemiga (Sisekaitseakadeemia, 2014).

Tulemusliku värbamistöö kohta rohkem teada saamiseks viis lõputöö autor läbi kaks ekspertintervjuud (esimene intervjuu viidi läbi 2015. aasta märtsis ja kordusintervjuu 2016. aasta märtsis) Sisekaitseakadeemia turundus- ja kommunikatsiooniosakonna vanemspetsialisti Veiko Ristissaarega. Intervjuudest selgus, et Sisekaitseakadeemia jaoks on turundustegevusel väga oluline roll, erialade populaarsuse tõstmisele pööratakse suurel määral tähelepanu, turundussõnumit levitatakse mitmetes erinevates infokanalites ja igal aastal kohendatakse turundustegevust vastavalt vajadusele. Sisekaitseakadeemia haridust reklaamitakse kui põnevat erialavalikut, millega kaasneb vaheldusrikas töö ja kindel palk.

Väga oluline on kaasaegsete teavitusmeetmete süsteemne kasutamine ja selle edasiarendamine toimub pidevalt. Kõige efektiivsemaks hindab Ristissaar internetiturundust ja eriti Sisekaitseakadeemia kodulehte. Erinevad sotsiaalmeedia leheküljed (Facebook, Twitter, Instagram, blogi) on samuti olulised, kuid neid võetakse pigem kui suunavaid veebilehti, mis juhtavad inimesed rohkema info saamiseks kodulehele. Planeeritud on ka kodule uuendamine, et teha see arusaadavamaks, kasutajasõbralikumaks ning lihtsamini navigeeritavamaks. Lisaks kasutatakse online uudisteportaale, infovoldikuid, raadioreklaami, televisioonireklaami ja korraldatakse infopäevi. Loobutud on ajalehereklaamist, sest seal reklaami tegemine on kulukas, aga saadav kasutegur peaaegu olematu, sest noored ei kasuta info otsimiseks enam paberlehte.

Immateriaalse teenuse tarbimise riski vähendamiseks korraldatakse tudengivarju päevi, kus inimesed saavad ise näha ja kogeda kadeti igapäevaelu. Samuti korraldatakse avatud uste päevi, kus tutvustatakse Sisekaitseakadeemia erinevate kolledžite õppetööd. Lisaks korraldatakse infopäevi ja osaletakse 7-8 messil aastas. 2-3 messil osaleb ka Politsei- ja Piirivalveamet. Lisaks saadetakse hiljem messidelt ja kohtumistelt saadud e-maili aadressidele infot ja uudiskirju.

Ristissaare sõnul on käsil veel mitme meetodi arendamine. Näiteks soovitakse teha tihedamat koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga ning osaleda aktiivsemalt „Tagasi kooli“ programmis, kus juba töötavad ametnikud saaksid oma töökogemusi õppuritega jagada. Ka hindab Ristissaar vanemate ning teiste lähedaste mõju haridusvalikute kujutamisele

kõrgeks, kuid praegusel hetkel ei ole leitud veel sobivat lahendust nende kaasamiseks värbamistegevusse.

Sisekaitsealist eelkoolitust puudutavatel teemadel viis töö autor autor läbi veel kaks ekspertintervjuud (esimene intervjuu viidi läbi 2015. aasta märtsis ja kordusintervjuu 2016. aasta märtsis) Sisekaitseakadeemia nõuniku Priit Männikuga, kes on tihedalt seotud gümnaasiumiastmes läbi viidava sisekaitsealise eelkutseõppe programmiga. Hetkel osalevad selles programmis erinevad gümnaasiumid seitsmes asukohas: Tabasalu, Kohtla-Järve, Narva, Räpina, Põlva, Saaremaa ja Keila (alates 30.03.2016).

Eelkutseõppe programmi eesmärk on *„anda õpilastele teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud avaliku korra kaitsmisel, riigipiiri valvamisel, tuletõrje- ja päästetegevusel ning maksuametniku, tolli- ja vanglatöös. Eelkutseõppe jaguneb kahte rühma: politsei- ja piirivalve valdkonna erialad ning päästetegevuse valdkonna erialad“* (Sisekaitseakadeemia, 2011). Lisaks eelmainitule on eelkutseõppe üks eesmärkidest tõsta noorte erialavaliku teadlikkust ning sisekaitsealiste erialade populaarsust. Männiku sõnul jätkavad umbes 10% eelkutseõppe läbinutest õpinguid Sisekaitseakadeemias ning kõige aktiivsem sisseastumine on olnud Kohtla-Järvelt tulnute hulgas. Männiku hinnangul täidab eelkutseõppe oma eesmärgi ka sel juhul kui õpilane selle gümnaasiumis läbib ent Sisekaitseakadeemiasse sisse ei astu, sest lisaks erialade reklaamimisele on eelkoolitusel veel teisigi eesmärke, näiteks tõsta teadlikust ohtudest ja õpetada neile reageerima. Samuti jätkavad mitmed noored vabatahtlike päästjatena või abipolitseinikena ning isegi need, kes sarnaste elualadega ennast pikemalt ei seo, on saanud ettekujutuse sisekaitsealisest haridusest ning omavad kogemusi Sisekaitseakadeemiaga.

Männik hindab huvi eelkutseõppe vastu suureks, aga kahjuks on koolidel endal vähe finantsvahendeid ning puudus on ka koolitajatest, kes käiksid eelkutseõpet läbi viimas. Näiteks Ida-Virumaal on noorte osalussoov nii suur, et pigem saavad gruppides enne kohad täis kui huvilised otsa.

3. ANALÜÜS

3.1. Uurimuse eesmärk, meetodid ja valim

Käesoleva lõputöö empiirilise osa eesmärgiks on selgitada välja olulisemad tegurid ning infokanalid, mis on Ida ja Lõuna prefektuuris töötavate piirivalveametnike kutsevalikut mõjutanud ning uurida, kuidas tõhustada piirivalvealase hariduse populariseerimise meetodeid.

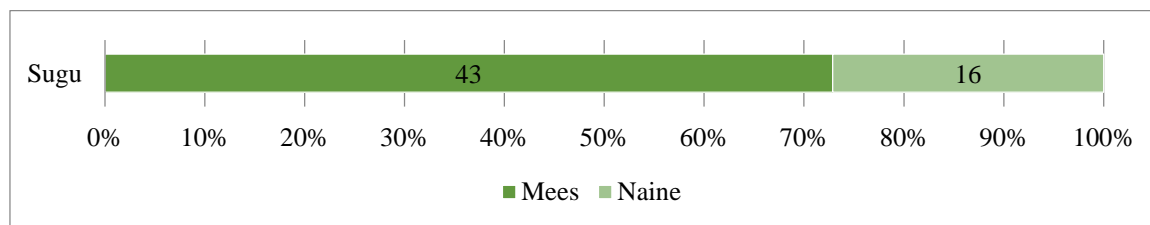
Lõputöö eesmärgist lähtuvalt kasutati kombineeritud lähenemist. Autor viis kvalitatiivse uurimusena läbi kaks poolstruktureeritud ekspertintervjuud. Intervjuud viidi läbi eelnevalt koostatud küsimuste põhjal ning nende peamiseks eesmärgiks oli saada asjakohast infot Sisekaitseakadeemias kasutatavate turundustegevuste kohta. Ka kasutati kvantitatiivset lähenemist ehk ankeetküsitlust. Selle eesmärgiks oli uurida küsimustikule laekunud vastustes leiduvaid seoseid üldistataval kujul ning laiendada seaduspärasusi kogupopulatsioonile. Kvantitatiivse analüüsi peamiseks puuduseks võib pidada ebaselgust selles osas, kui hästi vastajad küsimustest aru saavad, kui tõsiselt vastajad küsimustesse suhtuvad ning kas nad vastavalt ausalt ning hoolikalt. Ka on hariduslike valikute näol tegemist individuaalsete otsustega, mida võivad mõjutada väga mitmed tegurid, muu hulgas ka ettenägematud või väga unikaalsed tegurid. Ometi oli üldiste seaduspärade leidmise nimel kvantitatiivse lähenemisviisi kasutamine ainumõeldav otsus.

Andmekogumismeetodina viidi Ida ja Lõuna prefektuuris töötavate kutsehariduse omandanud ametnike hulgas ankeetküsitlus. Struktureeritud ankeedis sisaldasid valikvastusega ja Likerti 5-pallisel skaalal põhinevad küsimused. Ka oli võimalik ankeedi lõpus jätta vabas vormis kommentaare või täpsustusi ning mitmed vastajad seda võimalust ka kasutasid. Küsitlus viidi läbi elektrooniliselt Sisekaitseakadeemia poolt kasutatavas veebipõhises keskkonnas LimeSurvey. Kutse uurimuses osalemiseks koos kaaskirjaga edastati ametnikele e-maili teel vastava prefektuuri piirivalvebüroo juhi poolt. Uurimus oli vabatahtlik ja anonüümne. Küsimustele oli võimalik vastata kaheksa päeva jooksul. Andmete analüüsimiseks kasutati tabelitöötlusprogrammi Excel.

Küsimustikule vastasid täielikult 59 inimest ja töös analüüsiti ainult lõpuni täidetud ankeete. Autor kaasas valimisse kõik Ida või Lõuna prefektuuris töötavad piirivalvealase kutsehariduse omandanud inimesed, kuid täpne arv inimesi kellele küsimustik edastati ei ole teada. Vastata võisid kõik vabatahtlikud soovijad ja kõigil vastava haridusega inimestel oli võrdne võimalus valimisse sattuda. Käesoleva lõputöö raames keskenduti ainult kutseharidusele ja ainult kahele prefektuurile, kuid uurimistöö jätkamiseks oleks kindlasti soovituslik kaasata ka teiste prefektuuride töötajaid ning muude haridustasemetega inimesi. Kutseharidusele keskenduti selles töös seetõttu, et praegu on piirivalveametniku haridust võimalik omandada ainult kutseõppes. Antud prefektuurid valiti seetõttu, et sinna on viimasel ajal siirdunud tööle uusi vastava haridusega inimesi. Uuringu tulemuste tõlgendamisel tasub silmas pidada, et valim moodustati ainult kutsehariduse kasuks otsustanud ametnikest, mistõttu ei saa antud töö tulemusi laiendada rakenduskõrghariduse omandanud inimestele. Ka oli suurem osa vastajatest meessoost, mistõttu esindab lõplik valim seega suures osas meeste arvamusi ja hinnanguid.

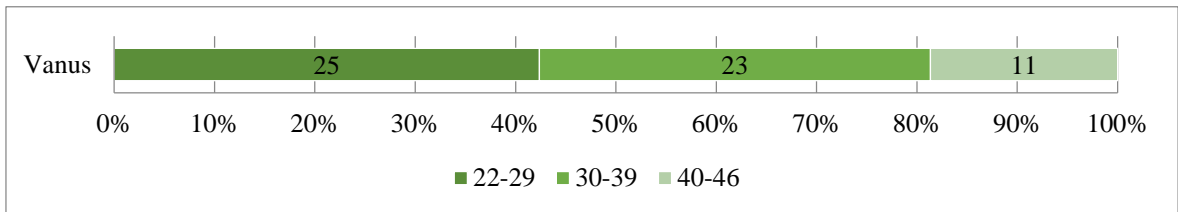
3.2. Uurimustulemuste analüüs

Ankeetküsitluse esimene plokk käsitles vastajate sugu, vanust ja kutseõppe lõpetamise aastat. Küsimustikule vastanutest 73% ehk 43 vastajat olid mehed ja 27% ehk 16 vastajat olid naised. Lõplik valim esindab seega suures osas meeste arvamusi ja hinnanguid.

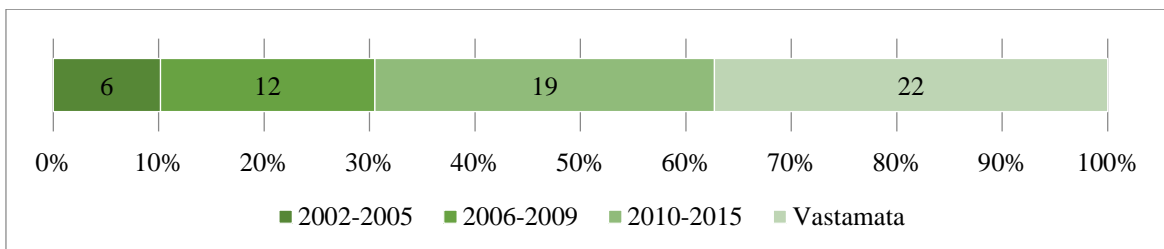
Joonis 1. Küsimustikule vastanute sooline jagunemine (autori koostatud)

Küsitlevate vanuseline jagunemine oli järgnev: 42% ehk 25 vastajat olid vanuses 22-29, 39% ehk 23 vastajat olid vanuses 30-39 ja 19% ehk 11 vastajat olid vanuses 40-46. Kõige noorem vastaja oli 22 aastane ja kõige vanem 46 aastane.

Joonis 2. Küsimustikule vastanute vanuseline jagunemine (autori koostatud)

Tulemused lõpetamise aasta kohta on toodud välja neljas osas. Esimene osa näitab vastajate arvu, kes omandasid piirivalvealase hariduse vahemikus 2002 kuni 2005 Muraste Piirivalvekoolis (10% ehk 6 vastajat). Teine osa näitab vastajate arvu, kes omandasid kutsehariduse aastatel 2006 kuni 2009 Sisekaitseakadeemia Piirivalvekolledžis (20% ehk 12 vastajat). Kolmas osa näitab vastajate arvu, kes lõpetasid aastatel 2010 kuni 2015 Sisekaitseakadeemia politsei- ja piirivalvekolledži (32% ehk 19 vastajat). Neljas osa näitab vastajate arvu, kes jätsid lõpetamise aasta märkimata (38% ehk 22 vastajat). Selles küsimuses jätsid küll väga paljud vastajad õige aastaarvu avaldamata, aga ometi oli enamus lõpetamise aasta märkinud inimestest kooli lõpetanud viimase kuue aasta jooksul. See on hea näitaja selle kohta, et vastused on asjakohased ning aktuaalsed.

Joonis 3. Piirivalveametniku eriala lõpetamise aasta (autori koostatud)

Järgmisena paluti vastajatel märkida, millal nad piirivalvealase kutsehariduse omandamise kasuks otsustasid. Vastustest selgub, et enamus inimestest (32% ehk 19 vastajat) otsustasid

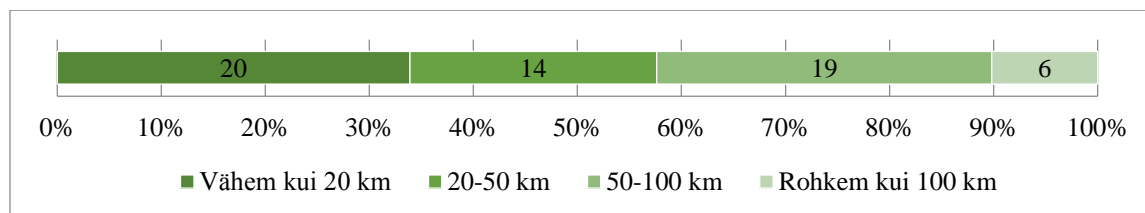
piirivalvealase hariduse kasuks pärast gümnaasiumi lõpetamist. Kaheksa vastajat (14%) jõudsid selle otsuseni ka varasemalt; nendest üks vastaja soovis piirivalvesse tööle tulla juba algkoolist alates. Ametnikelt, kes valisid variandiks „pärast mingi muu eriala õppimist“ või „muu,“ paluti anda ka lisakommentaare. Viis inimest kirjutasid, et nad õppisid enne muul erialal, kuid otsustasid selle pooleli jätta või omandada täiesti uue eriala. Toodi välja, et varem on õpitud näiteks metsandust, aia- ja loodusmajandust ning raamatupidamist. Kolm inimest kirjutasid, et otsustasid selle elukutse kasuks pärast eelmise töökoha kaotust, mis rõhutab ümberõppe võimaluste kajastamise olulisust. Ka mainiti kommentaarides kaheksal korral seda, et huvi piirivalve vastu tekkis kaitsevæes viibimise ajal.

Üle poole ehk 59% vastajatest (35 inimest) tunnistasid, et piirivalvealane haridus ei olnud nende esimene valik. Meessoost ametnike vastustest selgus, et 27 vastaja (46%) jaoks ei olnud tegemist nende esimese valikuga, aga 16 (27%) pidasid seda oma esimeseks eelistuseks. 16 naissoost vastaja hulgas jagunesid vastused täpselt pooleks.

Vastajatel paluti hinnata ka oma rahulolu valitud haridusega. Vastusevariandi „olen väga rahul“ valisid 24 vastajat (41%) ja variandi „olen pigem rahul“ valisid 31 vastajat (53%). Variandi „pigem ei ole rahul“ kasuks otsustasid neli vastajat (6%), kes kõik olid meessoost. Varianti „ei ole üldse rahul“ ei valinud mitte ükski vastaja. Tulemustest selgub, et kuigi üle poole vastajatest tunnistasid eelmises küsimuses, et tegemist ei olnud nende esimese eelistusega, on tehtud valikuga rahul või pigem rahul siiski enamus ametnikke (94%). Üks vastaja põhjendas, et tema rahulolematuse erialavalikuga on tingitud sellest, et koolilõpetajate praktika- ning töökohtade määramisel ei lähtuta inimeste elukohast ning Lõuna-Eestist pärit inimene võidakse suunata tööle näiteks Narva.

Järgmise küsimusega soovis autor teada saada, kas piirivalvuriks õppimise otsus on seotud ka inimeste elupaigaga. Vastajatel paluti märkida kui kaugel nende elukohast asus kutsevaliku langetamise perioodil lähim piirivalve struktuuriüksus. 34% vastajatest (20 inimest) elasid mõnele struktuuriüksusele lähemal kui 20 kilomeetrit, 24% vastajatest (14 inimest) elasid 20-50 kilomeetri kaugusel, 32% vastajatest (19 inimest) elasid 50-100 kilomeetri kaugusel ja 10% vastajatest (6 inimest) elasid rohkem kui 100 kilomeetri

kaugusel. Vastustest selgub, et enamus inimesi, kes piirivalvealase hariduse valisid elasid ka mõnele struktuuriüksusele lähedal. Kahjuks ei selgunud ankeedi vastustest täpselt, et mis põhjusel on piirile lähedal elavad inimesed selle erialavaliku langetanud. Võimalik, et neil on olnud piirivalvuritega rohkem kokkupuuteid või on nende erialavalikut mõjutanud soov leida tööd kodukandis.

Joonis 4. Elukoha kaugus lähimast piirivalve struktuuriüksusest (autori koostatud)

Sisekaitse eelkoolituse üheks eesmärgiks on suurendada Sisekaitseakadeemiasse sisseastumist. Priit Männiku sõnul on kutseõppe lõpetanud inimestest edasi õppima asunud umbes 10% ja selline tulemus selgus ka lõputöö küsimustiku vastustest. Käesolevast uuringust selgus, et küsimustikule vastajatest on sisekaitse eelkoolituse läbinud kuus vastajat ehk 10%. See on arvuliselt küllaltki väike number, ent tuleb mees pidada, et küsimustikule vastasid ainult kutsehariduse omandanud inimesed. Võimalik, et rohkem eelkoolituse läbinud inimestest on asunud õppima hoopis rakenduskõrghariduse erialadele. Paljude vastajate puhul on võimalik, et nende lõpetatud gümnaasiumites ei pakutud sisekaitse eelkutseõppe läbimist või ei olnud seda programmi sellel ajal veel olemaski ning seega ei olnudki neil võimalik sellega tegeleda, kuigi nad seda ehk soovinud oleksid. Järgnevalt paluti vastajatel hinnata millisel määral järgnevad 21 tegurit nende kutsevalikut mõjutasid. Tegurite olulisus erialavalikule on järjestatud selle järgi, milline oli neile antud kõige levinum hinnang.

Tegurid mille puhul oli kõige levinumaks vastuseks „väga oluline“:

1. Kindel palk ja töö tulevikus, nii vastasid 37 inimest (54%).
2. Eriala huvitas mind, nii vastasid 29 inimest (49%).
3. Vaheldusrikas töö, nii vastasid 24 inimest (41%).

4. Sobiv elustiil, nii vastasid 23 inimest (39%).
5. Tööturu nõudmistele vastava hariduse omandamine, nii vastasid 19 inimest (32%).
6. Erinevad soodustused (stipendium, majutuse ning toitlustuse kompensatsioon), nii vastasid 15 inimest (25%).

Väga oluliseks peeti tegureid, mis puudutasid inimeste enda huvisid ja majanduslikke kaalutlusi. Inimesed soovivad töötada ametikohal, mis neid huvitab ning mis pakuks väljakutseid ja vaheldusrikkaid tööülesandeid. Ka oli oluline, et elustiil ja iseloomuomadused oleksid sobivad. Piirivalveametnik peab olema aktiivne, lojaalne, kohusetundlik, vastutusvõimeline, intellektuaalselt võimekas ja hea suhtleja. Karjäär piirivalves sobib seega selliste iseloomuomadustega inimestele. Ka on vastajate hulgas väga oluliseks peetud seda, milliseid soodustusi on võimalik saada õppimise ajal ja milline on palk pärast kooli lõpetamist. Ebakindlates majandusoludes on kindla palgaga kindel töö väga oluline motivaator ning seda on võimalik näha ka küsimustiku vastustest.

Tegurid mille puhul oli kõige levinumaks vastuseks „pigem oluline“:

7. Olen selles valdkonnas tugev, nii vastasid 30 inimest (51%).
8. Eneseteostusvõimalused, nii vastasid 26 inimest (44%).
9. Sotsiaalne sobivus, nii vastasid 24 inimest (41%).
10. Positiivsed kokkupuuted Sisekaitseakadeemia või Politsei- ja piirivalveametiga, nii vastasid 23 inimest (39%).
11. Tulevase töökoha, kooli või eriala maine, nii vastasid 21 inimest (36%).

Pigem olulised tegurid puudutavad inimeste huvi sisejulgeoleku valdkonna vastu ja soovi ennast selles alal teostada. Sotsiaalse olendina määratlevad inimesed ennast tihti just oma töökoha kaudu. Sobivasse sotsiaalsesse gruppi kuulumine on seetõttu mõistetavalt oluline tegur erialavaliku langetamisel. Positiivsed kokkupuuted organisatsiooniga ja organisatsiooni hea maine on samuti olulised tegurid. Maine kujundamisega tuleb teadlikult vaeva näha, sest keegi ei soovi olla seotud halva mainega institutsiooniga, kuid vastupidi hea mainega organisatsioon on atraktiivne ja külgetõmbav.

Tegurid mille puhul oli kõige levinumaks vastuseks „mingil määral oluline“:

12. Kõrge õpetamise tase valitud erialal, nii vastasid 30 inimest (51%).
13. Eriala populaarsus, nii vastasid 27 inimest (46%).
14. Ühiskonna muutmine ja inimeste aitamine, nii vastasid 20 inimest (34%).

Sisekaitseakadeemia õpetamise taset peeti üldiselt kõrgeks ning väga mitmed vastajad nõustusid sellega, et mingil määral mõjutas nende otsust piirivalveametnikuks õppida just valitud erialal saadava hariduse tase. Eriala populaarsus ei mõjutanud küll vastajaid väga suurel määral, kuid pigem ongi oluline leida iseenda jaoks sobiv eriala, kui valida kõige populaarsem valik, mis ei pruugi tegelikult iseloomu ja võimekusega vastavuses olla. Ka oli mitme vastaja jaoks mingil määral oluline ühiskonna muutmine ja inimeste aitamine, millega piirivalveametnikud oma töös tihti kokku puutuvad.

Tegurid mille puhul oli kõige levinumaks vastuseks „pigem ebaoluline“:

15. Mainekad õppejõud ja/või vilistlased, nii vastasid 19 inimest (32%).

Mainekaid õppejõude ja vilistlasi ei peetud erialavaliku kujundajatena väga oluliseks - võimalik, et inimesed ei ole nendest üldse teadlikud.

Tegurid mille puhul oli kõige levinumaks vastuseks „üldse mitte oluline“:

16. Perekondlikud traditsioonid, nii vastasid 32 inimest (54%).
17. Sõbrad läksid sama eriala õppima, nii vastasid 31 inimest (53%).
18. Kooli asukoht, nii vastasid 31 inimest (53%).
19. Füüsiline keskkond, nii vastasid 19 inimest (32%).
20. Lähedaste soovitusel, nii vastasid 18 inimest (31%).
21. Soov saada kooli lõpetamist tõestav dokument, nii vastasid 17 inimest (30%).

Täiesti ebaolulisteks peeti perekondlike traditsioone, sõprade otsuseid ja lähedaste soovitusi. Vastustest selgub, et ametnikud on oma erialavaliku langetanud pigem iseseisvalt ning ei ole lasknud oma otsuseid teiste poolt mõjutada. Kuigi vanemate ja teiste lähedaste mõju on teoorias peetud pigem oluliseks või isegi väga oluliseks, siis käesolevast uuringust selgus, et vastajad eelistavad valikuid tehes lähtuda pigem iseenda soovidest. Kooli asukohta ja füüsilist keskkonda peeti samuti ebaoluliseks. See võib anda tunnistust

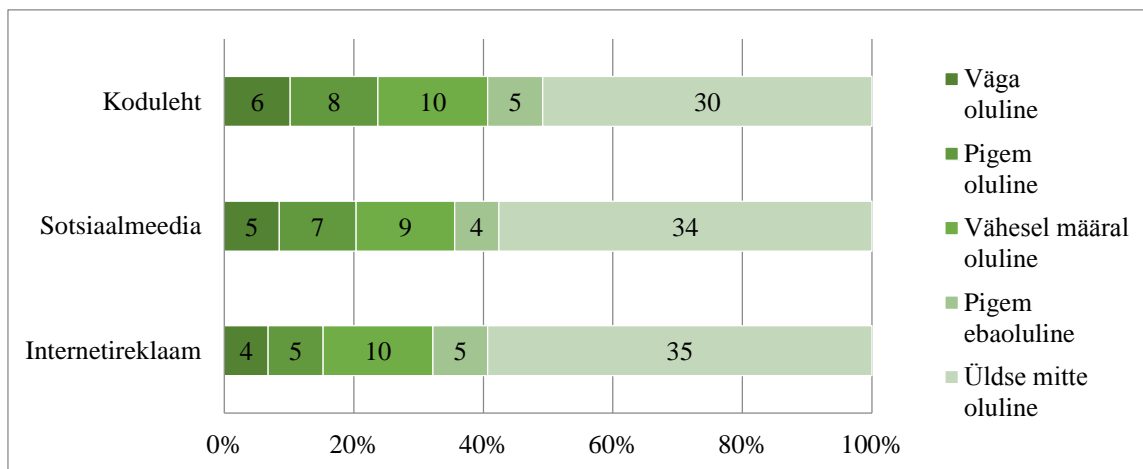
selle kohta, et kui eriala on huvitav, siis ei peeta takistavaks asjaoluks seda, kui kaugel kool asub või millistes tingimustes tuleb õppida. Ka on positiivne näitaja see, et eriala valitakse pigem meeldivuse ja töötegemise soovi järgi, kui eesmärgil lihtsalt kiiresti lõpudiplom omandada.

Lisaks toodi kommentaarides välja veel järgnevad tegurid, mis on erialavalikut mõjutanud:

1. Mind ajendab seda tööd tegema missioonitunne. Tahan Eesti Vabariiki teenida, kaitsta ja hoida!
2. Kalastades Narva jõel vaatasin kõrvalt piirivalve tööd. See tundus väga huvitav ja mitmekülgne töö (patrullid kaatritega, mootorkelkudega, autoga, jalgsi jne). Sealt see huvi tuligi.
3. Enda suguvõsas olen ma kolmas põlvkond piirivalvur.
4. Vormiriietus meeldis.

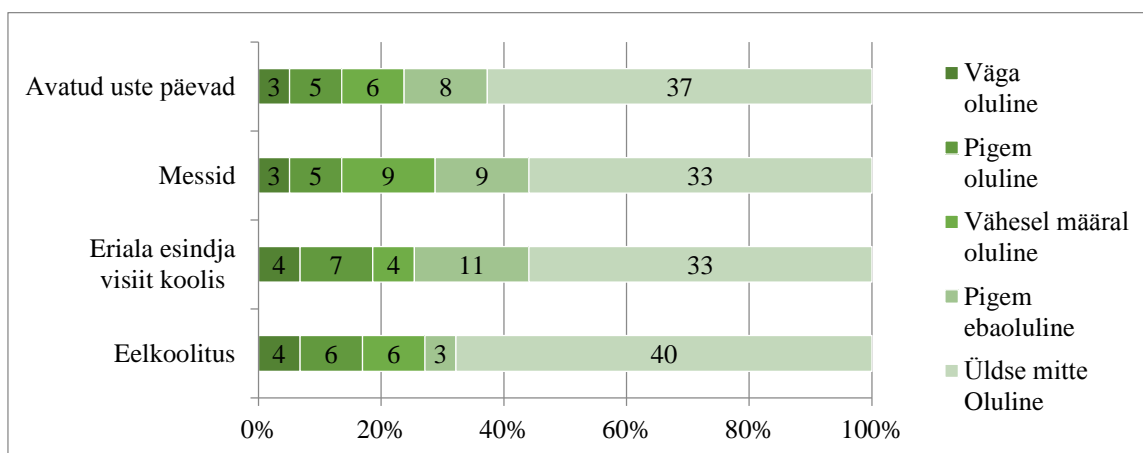
Küsitluse eesmärgiks oli välja uurida ka seda, milliseid kanaleid on piirivalveametnikud kasutanud kutsevaliku kohta info saamiseks ja kui oluliseks nad erinevatest kanalitest saadud infot peavad. Järgnevalt on võimalikud informatsiooniallikad grupeeritud nelja laiemasse kategooriasse.

Tänapäeval peetakse kõige levinumaks info otsimise kanaliks interneti, sest selle kaudu on võimalik asjakohast teavet kiiresti uuendada, täpsustada ja väga paljude inimestega jagada. Ometi selgub küsimustiku vastustest, et internetis avaldatud info ei ole vastajate erialavalikule väga suurt mõju avaldanud. Väga oluliseks ja oluliseks mõjutajaks peavad Sisekaitseakadeemia kodulehel avaldatud infot kokku 24% vastanutest ehk 14 inimest. Sotsiaalmeedia olulisus on veelgi väiksem, sest selle väga olulist ja olulist mõju on tundnud vaid 20% vastajatest ehk 12 inimest. Internetireklaami mõju on väga oluline ja oluline olnud ainult 15% vastajate jaoks (9 inimest). Enamike vastajate jaoks on seega internetist leitud info piirivalvuri kutseõppe kohta olnud vähesel määral oluline, pigem ebaoluline või üldse mitte oluline.

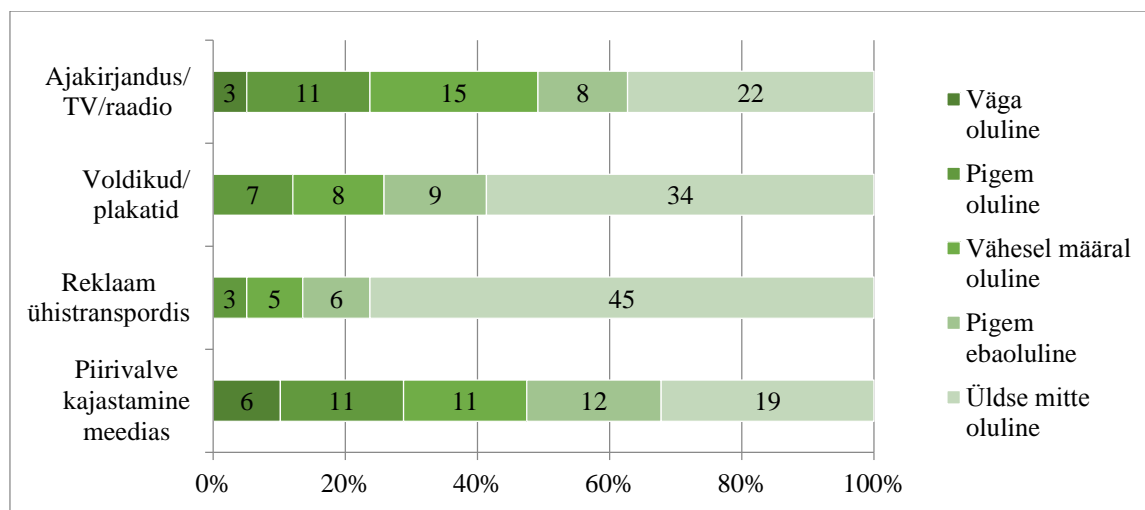
Joonis 5. Veebipõhiste informatsioonikanalite mõju erialavalikule (autori koostatud)

Teadlikkuse tõstmiseks kasutatakse lisaks internetile veel teisi meetodeid. Kui internetis leviv informatsioon on pigem üldine ning sellel puudub personaalne lähenemine, siis avatud uste päevad, messid, külastusvisiidid koolis ja sisekaitseline eelkoolitus võimaldavad kõigil huvilistel saada rohkelt vahetuid kogemusi õppimisvõimaluste, õppehoonete ning tööülesannete täitmise kohta. Ometi selgub vastustest, et enamus ametnikke ei ole oma eriala valinud tänu neile tegevustele. Väga oluliseks ning oluliseks pidasid avatud uste päevi ainult 14% vastajatest (8 inimest), messe samuti 14% vastajatest (8 inimest), eriala esindaja visiite kooli 19% vastajatest (20 inimest) ning sisekaitselist eelkoolitust 17% vastajatest (10 inimest).

Joonis 6. Interaktiivsete informatsioonikanalite mõju erialavalikule (autori koostatud)

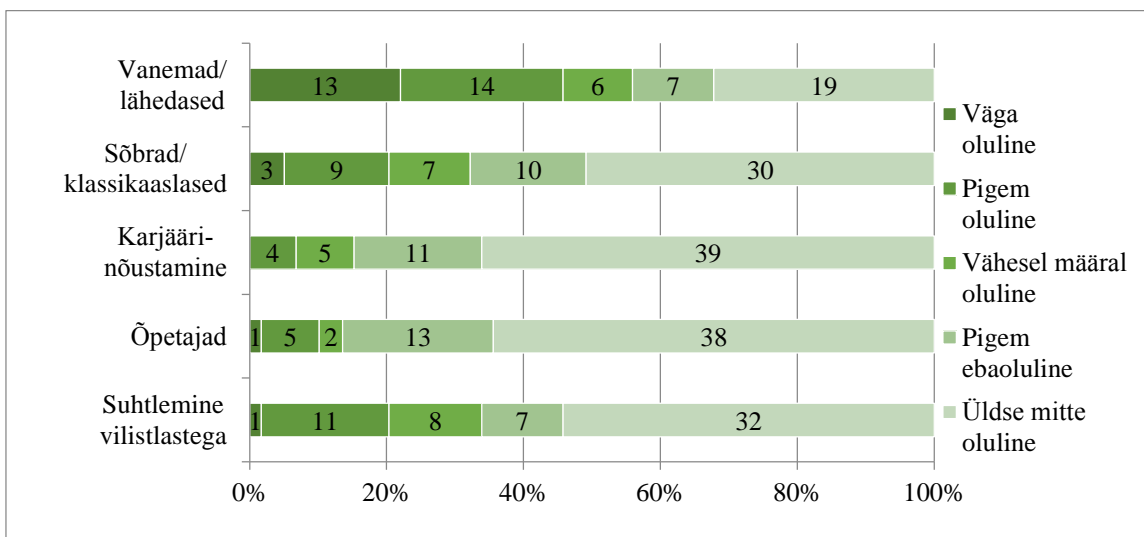
Klassikaliste meediakanalite mõju erialavalikule hindasid vastajad suureks. Mõjuvat informatsiooni saadi üllatuslikult nii ühistranspordist, kui voldikutelt ja plakatitelt. Väga oluliseks ja oluliseks peeti ka piirivalve kajastamist meedias, mis rõhutab seda, et uute kadettide leidmisele aitab kaasa ka see, kui väljaspool sisseastumise aega piirivalve tööst aktiivselt räägitakse. Vastustest ei selgu, kas ajakirjandus, televisiooni ja raadio all peetakse silmas Sisekaitseakadeemia sisseastumisreklaame või samuti piirivalve igapäevatöö kajastamist, kuid igal juhul on seda peetud oluliseks.

Joonis 7. Meediakanalite mõju erialavalikule (autori koostatud)

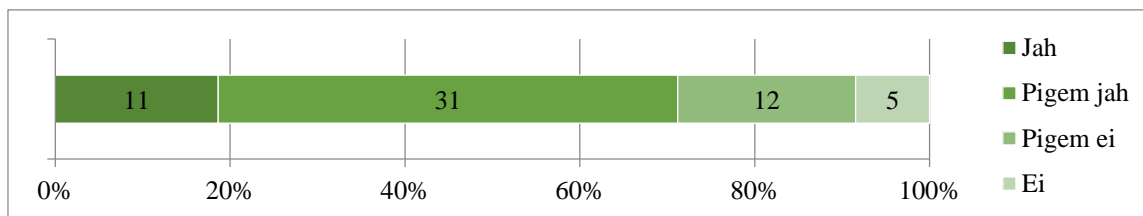
Infot õppimisvõimaluste kohta on võimalik saada ka mujalt mitte ainult Sisekaitseakadeemia poolt kasutatavatest ametlikest turunduskanalitest. Vanemate ja lähedaste mõju erialavalikule pidas väga oluliseks 13 inimest (22%), pigem oluliseks 14 inimest (24%) ja vähesel määral oluliseks 6 inimest (10%). Seega pidas suurem osa (56%) vastanutest lähedaste mõju erialavalikule oluliseks. Sõprade ja klassikaaslaste mõju hindasid oluliseks kokku 32% vastanutest ehk 19 inimest. Vilistlastega suhtlemist hindasid oluliseks kokku 34% vastanutest ehk 20 inimest. Küsimustiku vastustest ei selgunud, kas vilistlastega suhtlemise all peeti silmas seda, kui erialavalikut arutatakse tuttavate

ringkonnas või seda, kui korraldatakse kohtumine võõra vilistlasega, kes oma koolikogemust laiema ringiga jagab. Ometi näitavad selle küsimuse vastused, et hea reklaam levib tihti suulisel teel ja lähiringkonnas. Inimesed kellel on varasemad head kokkupuuted jagavad olulist infot ka teistele ning noored võtavad lähedaste arvamust tõsiselt kuulda. Karjäärinõustamise teenusteid ja õpetajate soovitusi on selles vastuste plokis hinnatud kõige madalamalt ja peetud väga ebaoluliseks. Eriala populaarsuse suurendamiseks tuleks rohkem keskenduda ka lähedaste ja vanemate teavitamisele, et nad suunaksid noori rohkem piirivalvealase haridust oma valikutesse kaasama.

Joonis 8. Muude informatsioonikanalite mõju erialavalikule (autori koostatud)

Viimase küsimusena paluti vastajatel anda hinnang sellele, kas piirivalveametniku eriala kohta loodud pilt vastas tagantjärele mõeldes tõe ja ootustele. 19% vastanutest ehk 11 inimest arvasid, et eriala kohta loodud pilt on tõene ja 52% ehk 31 inimest arvasid, et see on pigem tõene. Sellest selgub, et suurema enamuse jaoks on piirivalvurite tööst loodud realistlik ettekujutus ning üldine rahulolu eriala propageerimisega on suur. See on positiivne näitaja, sest nagu ka teoorias oli mainitud, siis ebaõige info levitamine teeb pigem kahju ning võib kooli mainet hoopis rikkuda.

Joonis 9. Piirivalveametniku töö ja erialast loodud kuvandi vastavus (autori koostatud)

3.3. Uurimustulemuste kokkuvõte ja järeldused

Vastuste analüüsimisest selgus, et valdav enamus Sisekaitseakadeemia lõpetanud ametnikest otsustasid piirivalvealase hariduse kasuks pärast gümnaasiumi lõpetamist ja on oma erialavalikuga rahul. Erialavaliku langetamise ajal elasid suurem osa inimestest mõnest piirivalve struktuuriüksusest vähem kui 100 km kaugusel. Piirivalveametniku tööst loodud pilti hinnati tagantjärele tõseks ja reaalsusele vastavaks.

Käesoleva uurimistöö tulemused on Sisekaitseakadeemia piirivalveametniku eriala populaarsuse tõstmisele olulised. Praegusel hetkel rakendatakse potentsiaalsetes õppurites huvi äratamiseks mitmesuguseid strateegiaid, mida oleks võimalik vastavalt analüüsi tulemustele veelgi tõhusamaks muuta.

Enamus vastajatest tegid erialavaliku pärast gümnaasiumi lõpetamist, kuid mitmed langetasid oma valiku varem ja paljude jaoks oli see atraktiivne ümberõppe variant. Kui peamiselt keskendutakse keskkoolilõpetajate informeerimisele, siis tegelikult võib häid tulemusi anda ka see, kui asjakohast teavet jagatakse juba nooremas kooliastmes õppijatele ning avardatakse ümberõppe võimalusi vanematele inimestele.

Isegi sel juhul, kui eriala kohta tehakse laiahaardelist teavitustööd, on võimalik, et potentsiaalsete õppuriteni ei jõua neile oluline info kui see ei rõhuta neile olulisi tegureid. Reklaamile kulutamiseks mõeldud resursside oskuslikuks rakendamiseks on väga tähtis, et õigete inimesteni jõuaks huvipakkuv informatsioon nende poolt eriala- ning karjäärivalikute teemade kohta uurimiseks kasutatavates kanalites.

Tulemustest selgus, et kuna paljud elasid piirivalve struktuuriüksuste lähedal, siis on tõenäoline, et inimesed soovivad haridust omandada eesmärgiga oma koduandis tööd leida. Selle info rõhutamine võib suurendada huvi antud eriala vastu. Ka võib huvi suurendada see, kui tuuakse välja erinevad soodustused ja propageeritakse tööd piirivalves, kui kindla palgaga huvitavat ametit. Reklaami tasub eelkõige teha internetis, kuid ei tohi unustada ka seda, et väga oluline info liigub inimeste vahel suulisel teel. Usaldatakse omaenda ja teiste kogemusi ning oluliseks peeti ka seda, kui piirivalve tööd kajastatakse meedias. Üheks võimaluseks suulisel teel informatsiooni jagada on kaasata värbamistöösse rohkem ametnikke, kadette ja nende vanemaid. Isiklikuma lähenemisega teavitustöö selle kohta, mil moel on piirivalveametniku töö parendanud ametialast või isklikku arengut ja milline on igapäevane töö piiril võib aidata leida uusi sisseastujaid.

Süsteemne lähenemine turundustegevusele võib edukalt toimuda ka väljaspool sisseastumisaega – sellele aitavad kaasa kõik ametnikud, kes oma tööga organisatsiooni mainet kõrgel hoiavad, oma positiivseid kogemusi lähedastega jagavad ning seeläbi tekitavad huvi uutes kadettides.

KOKKUVÕTE

Kuigi erialavalikute kujunemine on individuaalne ja nüansirikas protsess, on seda üritatud siiski uurida ning kirjeldada, sest sihtrühma vajaduste analüüsi läbi on võimalik haridusasutustel oma propageerimismeetodeid tõhustada ja uusi kompetentseid kandidaate leida. Haridusasutused on kursis sellega, et konkurentidest erinemiseks on oluline positiivselt meelde jääda ja leida uusi võimalusi oma erialade populaarsuse suurendamiseks. Tänapäevases ühiskonnas ei piisa aga ainult reklaami levitamisest raadios või ajalehes ning sihturu nõudmistele vastamiseks tuleb olla väga täpselt kursis õppurite vajaduste ning nende valikuid mõjutavate teguritega.

Laiaulatusliku töötajate puuduse vältimiseks on oluline, et ka Sisekaitseakadeemias pakutav haridus oleks konkurentsivõimeline ning sisseastujate arv aastate jooksul ei kahaneks vaid hoopis tõuseks.

Sellest lähtuvalt püstitati lõputöö probleem: milliseid piirivalvuri eriala kutseõppe valikut mõjutavaid tegureid tuleks Sisekaitseakadeemia turundustegevuses eelkõige arvesse võtta piirivalvuri eriala populaarsuse tõstmise meetodite väljatöötamisel?

Lõputöö probleemile vastamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on hetkel Sisekaitseakadeemias rakendatav turundustegevus?
2. Millised tegurid ja infokanalid on töötavate ametnike hinnangul nende erialavalikut mõjutanud?
3. Milliseid erialavalikut mõjutanud tegureid on võimalik turundustegevuse tõhustamise nimel veel kasutusse võtta?

Lõputöö teoreetilises osas tutvustati kutsehariduse kasuks otsustamise põhjuseid ning õppeasutuse ja eriala valikut mõjutavaid tegureid. Anti ülevaade laiendatud haridusmeetmetiku kasutamise võimalikkusest Sisekaitseakadeemias ning Sisekaitseakadeemia poolt kasutatavatest propageerimismeetoditest.

Saamaks infot selle kohta, milline on hetkel Sisekaitseakadeemias rakendatav turundustegevus viis autor läbi kaks poolstruktureeritud intervjuud. Esimene intervjuu oli

Sisekaitseakadeemia turundus- ja kommunikatsiooniosakonna vanemspetsialisti Veiko Ristissaarega. Tema vastustest selgus, et turundustegevusel on väga oluline roll, erialade populaarsuse tõstmisele pööratakse suurel määral tähelepanu, turundussõnumit levitatakse mitmetes erinevates infokanalites ja igal aastal kohendatakse turundustegevust vastavalt vajadusele.

Teine intervjuu oli Sisekaitseakadeemia nõuniku Priit Männikuga, kes on tihedalt seotud gümnaasiumiastmes läbi viidava sisekaitse eelkurseõppe programmiga, mille üheks eesmärgiks on tekitada noortes huvi sisekaitse hariduse vastu. Tema vastustest selgus, et huvi eelkurseõppe vastu on suur ja umbes 10% selle läbinutest jätkab oma õpinguid Sisekaitseakadeemias, mis on Männiku sõnul hea tulemus. Soov oleks eelkurseõppe programmi veelgi laiendada, kuid selle jaoks on puudus piisavatest finantsvahenditest ning ka koolitajatest.

Empiirilise osa kirjutamiseks koostas autor ankeetküsitluse, mis viidi läbi Ida ja Lõuna prefektuuri piirivalveametnike hulgas. Küsimustikule vastasid 59 inimest ja töös võeti arvesse ainult täielikult täidetud ankeete. Küsimustiku vastuseid analüüsiti, et saavutada töö sissejuhatuses püstitatud eesmärk ja leida ühiseid piirivalvuri eriala kutseõppe valimist mõjutanud tegureid.

Kõige olulisemateks teguriteks pidasid vastajad erialavaliku langetamisel kindlat palka ja tööd tulevikus, eriala huvitavust, vaheldusrikast tööd, sobivat elustiili, tööturu nõudmistele vastava hariduse omandamist ja erinevaid õppimise ajal kehtivaid soodustusi. Kõige rohkem mõjutanud informatsioonikanalitenä toodi välja õppeasutuse kodulehte, piirivalve kajastamist meedias, vanemate ja lähedaste käest saadud teadmisi ning suhtlemist vilistlastega.

Lõputööst selgub, et Sisekaitseakadeemias juba pööratakse tähelepanu neile teguritele, mida ka ametnikud ise olulistena välja tõid. Eriala tuleks kindlasti reklaamida, kui kindla palgaga huvitavat tööd, mis pakub vaheldusrikkaid tööülesandeid, põnevat elustiili ja eneseteostusvõimalusi. Ka on vajalik pöörata suurt tähelepanu erinevate soodustuste ja tööturu nõudmistele vastavuse mainimisele ning ühtlasi ka tulevase töökoha kõrgele

mainele ühiskonnas. Info levitamist tasub jätkata internetis ja meedias ning Sisekaitseakadeemia kodulehe uuendamine ongi plaanis.

Mõningaid meetodeid tasuks kindlasti põhjalikumalt arendada või rohkem kasutusele võtta. Populaarsuse tõstmise nimel tuleks jätkata eelkutsseõppe arendamisega, sest vastajad hindasid isiklikku ja positiivset kokkupuudet piirivalveametniku tööülesannetega oluliseks. Lähedaste kaudu levivat informatsiooni hinnati samuti väga kõrgelt, mis tähendab et tasub rohkem tähelepanu pöörata sellele kuidas kaasata propageerimisse vilistlasi, töötavaid ametnikke ja lapsevanemaid.

Ka mainiti mitmel korral seda, et igapäevase töö kajastamine meedias või võimalus ametnike tööd oma kodukoha lähedal ise näha mõjutasid erialavalikut. Mitmel vastajal tekkis huvi kaitseväes viibimise ajal või pärast eelmise töökoha kaotust. Nende vastuste põhjal selgub, et tähtis on välja tuua ümberõppe võimalusi ja teha koostööd ka näiteks kaitseväega.

Lõputöö edasiarendamiseks tasuks sarnane uurimus läbi viia ka rakenduskõrghariduse omandanud ametnike seas. Käesolevast uurimusest selgunud probleemide ja mõjutegurite edasine süvaanalüüsimine ka näiteks poolstruktureeritud intervjuude abil võiks olla sobiv meetod antud uurimuse jätkamiseks tulevikus.

SUMMARY

The purpose of this thesis is to identify and analyze the key factors associated with the choice to enroll in border guard vocational education studies in Estonian Academy of Security Sciences. The area of study is important because by studying student's decisions it is possible for improving and developing new strategies of attracting and recruiting new students.

The theoretical part of the thesis focuses on the literature review. It presents discussions on the reasons for choosing vocational education, factors affecting college and major choice, possibilities of using the marketing mix in educational recruitment and currently used methods of attracting new students in Estonian Academy of Security Sciences.

The analytical part of the thesis is based on a questionnaire administered in East and South prefectures. It appeared from the survey that most important factors are guaranteed employment and salary, interesting and multifaceted work, suitable lifestyle, receiving an education that fits the requirements of the current job market and the benefits that students receive while studying. Most influential channels of information are the school's website, border guard presence in media, parents and alumni.

It would be good to continue the research in the future by studying the factors that have influenced students who enrolled in professional higher education studies at the Police and Border Guard College.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Arvola, R., 2002. *Turunduskommunikatsioon*. Tallinn: Külim.

Baloch, R. A. S., Shah, N., 2014. *The Significance of Awareness About Selection and Recruitment Processes in Student's Career Decision Making*. European Scientific Journal, nr 14, pp 536-552. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eujournal.org/index.php/esj/article/download/3426/3268> [Kasutatud 08.05.2016].

Cox, M. S., McCamey, P. W., Scaramella, L. G., 2014. *Introduction to Policing*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.sagepub.com/books/Book237659/toc> [Kasutatud 17.03.2015].

Eesti Uuringukeskus, 2014. *Karjääriõppe mõjususe uuring. Uuringu raport*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.innove.ee/et/haridustugiteenused/uuringud/karjaarioppe-mojususe-uuring> [Kasutatud 10.02.2016].

Enache, C. I., 2011. *Marketing higher education using the 7 PS framework*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://webbut.unitbv.ro/bu2011/Series%20V/BULETIN%20V%20PDF/05%20enache%201%20BUT%202011.pdf> [Kasutatud 19.03.2015].

Factum & Ariko, 2013. *Elanikkonna teadlikkus kutseõppes toimuvast ja kutsehariduse maine aastal 2013. Aruanne*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.innove.ee/et/kutseharidus/programmid-ja-projektid/uuringud/kutsehariduse-maine-2013> [Kasutatud 21.02.2016].

Fox, J.J., 2003. *Kuidas teist saab turunduse superstaar: Ootamatud reeglid, mis panevad kassaparaadi kõlisema*. Tallinn: Sinisukk.

FRONTEX, 2014. *Frontex Programme of Work 2015*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Work_programme/2015/PoW_2015_EN.pdf [Kasutatud 10.03.2015].

Hossler, D., Gallagher, S. K., 1987. *Studying Student Collage Choise: A Three-Phrase Model and the Implications for Policymakers*. College and University, nr 3, pp 207-221.

Jamnes, P., Savisaar, K., 1998. *Karjäär- Kas redel või tee? Karjääri planeerimine*. Tallinn: Koolibri.

Jannett, C., Sturt, C., Islam, R. M., Bull, D. & Woolston, R., 2008. *Occupational Identity of Police Recruits and the Rome of the Indrusty Practicum*. [Võrgumaterjal] Leitav:

https://www.csu.edu.au/__data/assets/pdf_file/0007/246085/Occupational-Identity-of-Police-Recruits-JOURNAL-VERSION-_030509_.pdf [Kasutatud 25.02.2015].

Kotler, P., 2003. *Turunduse vaatenurgad A-st Z-ni. 80 mõistet, mida iga juht peaks teadma*. Tallinn: Eesti Ekspressi Kirjastus.

Kutseõppeasutuste seadus (2013).

Leach, L., Zepke, N., 2005. *Student decision-making by prospective tertiary students*. New Zealand: Ministry of Education.

Levitt, T., 1981. *Intangible Products and Product Intangibles*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://hbr.org/1981/05/marketing-intangible-products-and-product-intangibles/ar/1> [Kasutatud 20.03.2015].

Migin, M. W., Falahat, M., Khatibi, A., 2015. *Conceptualizing the Decisioin Making Process of International Students in Higher Education*. International Journal of Business and Social Science, nr 1, pp 119-126. [Võrgumaterjal] Leitav: http://ijbssnet.com/journals/Vol_6_No_1_Januaryr_2015/14.pdf [Kasutatud 08.05.2016].

Mägi, E., Nestor, M., 2012. *Koolilõpetajad ja nende karjäärivalikud*. Tartu: SA Archimedes.

Nestor, M., 2013. *Tööandjate ootused ja kutseharidus – mida ettevõtjad ootavad?* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16525> [Kasutatud 26.02.2016].

Perens, A., 1998. *Teenuste marketing*. Tallinn: Külim.

Pung, A., 2013. *Kutseharidus on väärt valik*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.innove.ee/et/kutseharidus/uudised/58/kh> [Kasutatud: 03.03.2016]

SA Innove karjääri- ja nõustamisteenuste arenduskeskus, 2014. *Karjääri planeerimise oskuste kujundamine kutseõppes*. Tallinn: SA Innove.

Servinski, M., 2008. Tööturg. Tänapäev ja tulevik. *Uue töötaja otsingul*. Tallinn: OÜ Vastutus, lk 11-37.

Sisekaitseakadeemia, 2011. *Sisekaitse eelkutseõpe*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.sisekaitse.ee/avatudakadeemia/esimene-rubriik/sisekaitse-eelkutseope/tabasalu-gumnaasiumist-sirguvad-noored-politseinikud-ja-paastjad/> [Kasutatud 29.12.16].

Sisekaitseakadeemia, 2014. *Sisekaitseakadeemia arengukava 2020*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.sisekaitse.ee/public/Turundus/PDFid/2014/Sisekaitseakadeemia_arengukava_2020.pdf [Kasutatud 29.12.16].

Vahur, A., 2007. *Tõhus värbamine. Kuidas leida häid töötajaid*. Tallinn: Äripäeva kirjastus.

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Küsimustikule vastanute sooline jagunemine.....	24
Joonis 2. Küsimustikule vastanute vanuseline jagunemine	25
Joonis 3. Piirivalveametniku eriala lõpetamise aasta.....	25
Joonis 4. Elukoha kaugus lähimast piirivalve struktuuriüksusest.....	27
Joonis 5. Veebipõhiste informatsioonikanalite mõju erialavalikule	31
Joonis 6. Interaktiivsete informatsioonikanalite mõju erialavalikule	32
Joonis 7. Meediakanalite mõju erialavalikule.....	32
Joonis 8. Muude informatsioonikanalite mõju erialavalikule.....	33
Joonis 9. Piirivalveametniku töö ja erialast loodud kuvandi vastavus	34

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitlus

ANKEETKÜSITLUS

1. Palun märkige oma vanus

2. Millises ajavahemikus otsustasite piirivalvealase hariduse kasuks?

- Algkoolis
- Põhikoolis
- Gümnaasiumis
- Pärast gümnaasiumi lõpetamist
- Pärast mingi muu eriala õppimist, millise _____
- Otsus sai langetatud aeglaselt pika perioodi jooksul
- Muu, millal _____

3. Kui kaugel asus teie elukohast lähim piirivalve struktuuriüksus kutseala valiku perioodil?

- Vähem kui 20km kaugusel
- 20-50 km kaugusel
- 50-100 km kaugusel
- Rohkem kui 100km kaugusel

4. Kas piirivalveametniku kutseala oli teie esimene valik?

- Jah
- Ei

5. Kui rahul olete, et omandasite just selle hariduse?

- Olen väga rahul
- Olen pigem rahul
- Pigem ei ole rahul
- Ei ole üldse rahul

6. Kas osalesite sisekaitsealasel eelkoolitusel?

- Jah
- Ei

7. Kui olulised olid kutseala valikul teie jaoks järgnevad tegurid:

(Iga vastuse juurde märkida 1-5 skaalal olulisus)

- Kutseala huvitas mind
- Kutseala populaarsus
- Sõbrad läksid sama ala õppima
- Kõrge õpetamise tase valitud alal
- Tulevase töökoha, kooli või kutseala maine
- Mainekad õppejõud ja/või vilistlased
- Eneseteostusvõimalused
- Olen selles valdkonnas tugev
- Sobiv elustiil
- Kindel palk ja/või töö tulevikus
- Vaheldusrikas töö
- Ühiskonna muutmine ja inimeste aitamine
- Positiivsed kokkupuuted Sisekaitseakadeemia või Politsei- ja piirivalveametiga
- Lähedaste soovitusel
- Perekondlikud traditsioonid
- Kooli asukoht
- Füüsiline keskkond (nt. õpikeskkond, ühiselamu, sportimistingimused)
- Sotsiaalne sobivus
- Soov saada kooli lõpetamist tõestav dokument
- Omandada tööturu nõudmistele vastav haridus
- Erinevad soodustused (stipendium, majutuse ja toitlustuse kompensatsioon)
- Muu, mis _____

8. Kui suurel määral mõjutas järgnevatest kanalitest saadud info teie kutseala valikut: (Iga vastuse juurde märkida 1-5 skaalal olulisus)

- Õppeasutuse koduleht
- Õppeasutuse veebilehed sotsiaalmeedias
- Avatud uste päevad
- Messid
- Ajakirjandus/tv/raadio
- Internetireklaam
- Voldikud ja plakatid
- Reklaam ühistranspordis
- Vanemad, sugulased ja teised lähedased
- Õppeasutuse esindaja külastusvisiit koolis
- Sõbrad ja klassikaaslased
- Karjäärinõustamine
- Õpetajad
- Suhtlemine vilistlastega
- Piirivalve igapäevase töö kajastamine meedias (väljaspool sisseastumisaega)

- Sisekaitse eelkoolitus
- Muu, mis _____

9. Kas piirivalveametniku kutseala kohta loodud pilt vastas tagantjärele mõeldes tööle ja teie ootustele?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei

10. Soovi korral võite jätta eelnevate küsimuste kohta täpsustusi või lisakommentaare:

Lisa 2. Intervjuu küsimustik (Veiko Ristisaar)

1. Mida tehakse Sisekaitseakadeemias piirivalveametniku elukutse propageerimiseks?
2. Kas on midagi, mida enam tehti, aga enam seda lähenemist ei kasutata? Kui jah, siis miks?
3. Kas planeeritakse sisse viia muudatusi turunduse valdkonnas?
4. Milliseid infokanaleid kasutatakse reklaami edastamiseks? Milline kanal on teie meelest õppurite poolt kõige enam kasutatav? Kas teie arvates jagatakse informatsiooni piisavalt ja kas propageerimissõnum valmistab ühtse terviku?
5. Mis on teie arvates 3 kõige efektiivsemat propageerimismeetodit?
6. Milliste propageerimismeetodite juures näete veel arenguruumi?
7. Kas olete turunduses ja propageerimises rakendanud 7P mudelit?
8. Mida teeb Sisekaitseakadeemia selleks, et vähendada immateriaalse teenuse tarbimise riski?

Lisa 3. Intervjuu küsimustik (Priit Männik)

1. Eelkoolituse üks eesmärkidest on tõsta sisekaitsealaste erialade populaarsust. Kas teie hinnangul täidab eelkurseõppe oma eesmärgi? Millises piirkonnas on see olnud kõige efektiivsem?
2. Kas huvi eelkurseõppe vastu on olnud suur ja kas koolid tunnevad jätkuvalt selle vastu huvi?
3. Kui palju õpilasi on pärast eelkurseõppe läbimist asunud edasi õppima Sisekaitseakadeemiasse ja kas see on teie arvates hea tulemus?
4. Kui õppur läbib eelkurseõppe, aga ei asu sarnasel erialal edasi õppima, kas siis on eelkoolitus teie meelest ikkagi oma eesmärgi täitnud?
5. Kuidas toimib eelkurseõppe Ida-Virumaal ja kas selle vastu on suur huvi?
6. Kas te näete veel arenguruumi või võimalusi eelkurseõppe tõhustamiseks?
7. Millised on teie arust eelkurseõppe kõige suuremad miinused ja puudused?
8. Kas näete mingeid võimalusi Sisekaitseakadeemias propageerimise tõhustamiseks?